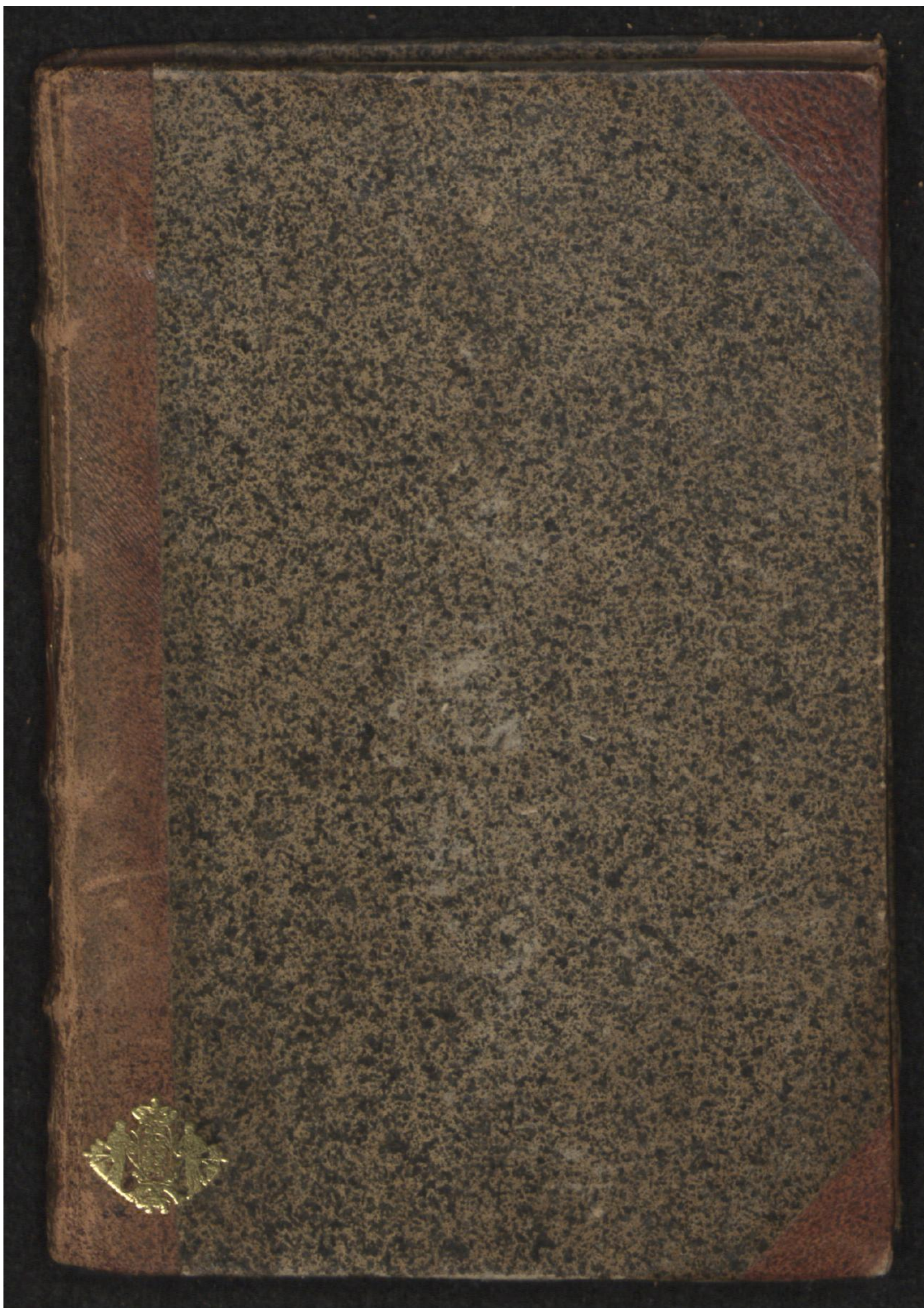
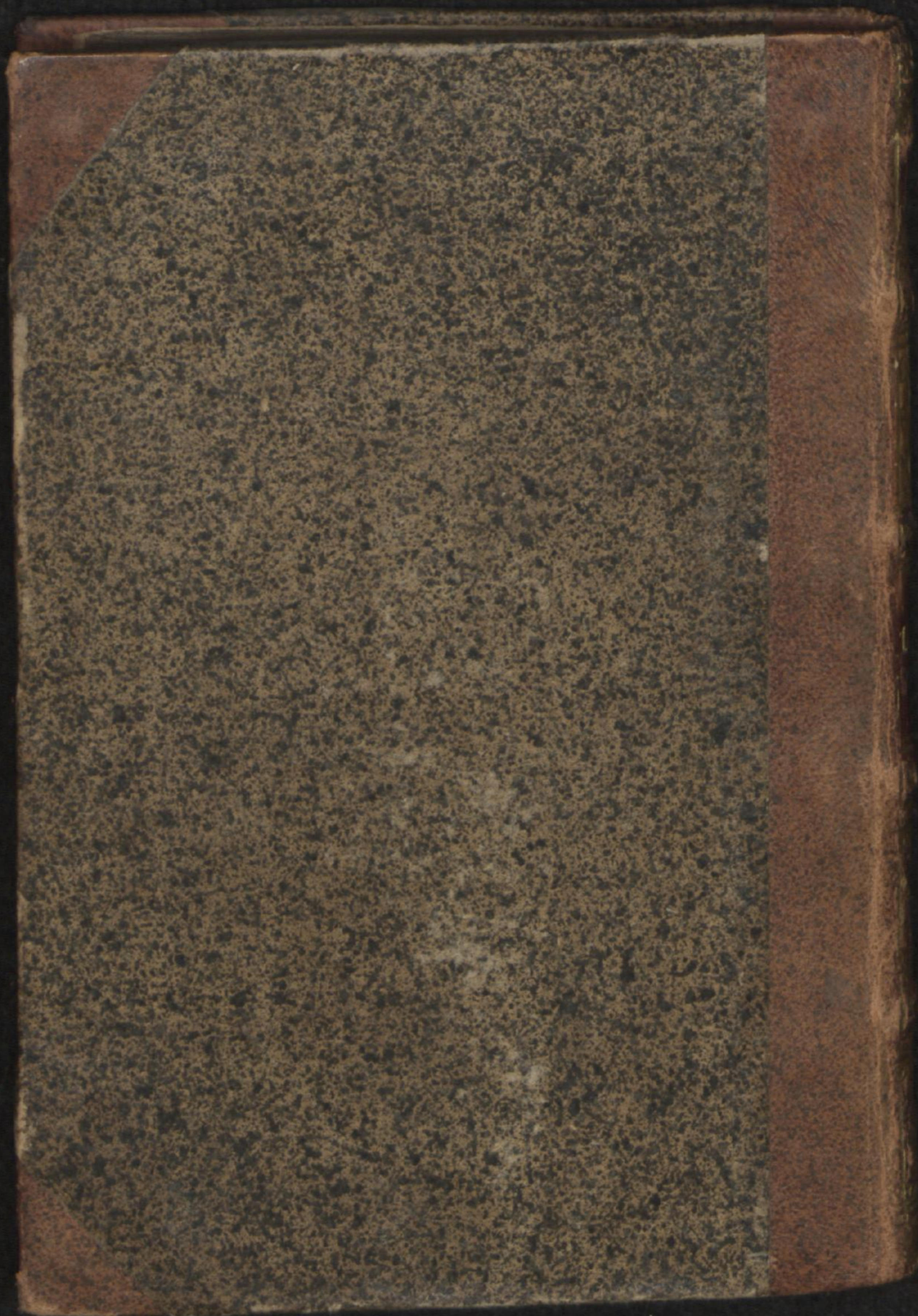
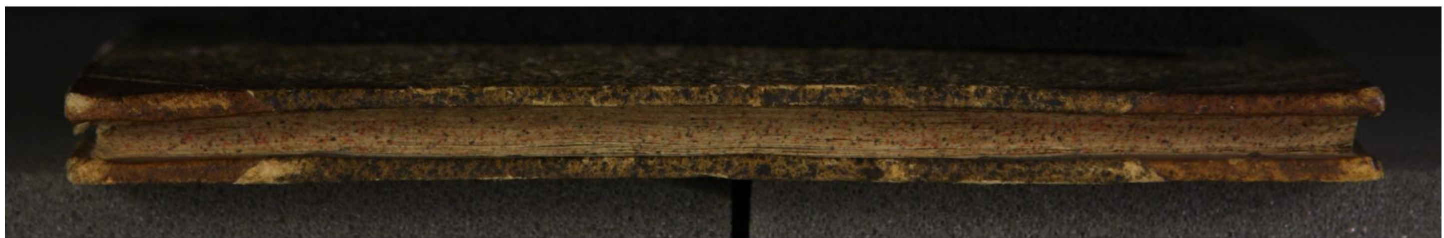



1530









No 568.





Mangler bladene 1,2,7,8,37.

Nw der ſom helſt nogre aff eder ville ilde anſee denne min dierffhed /oc ſige /huo haffuer dig be hoff /eller huem er din ſcriffuelſe och formaning her begrendis /Her ere vel ſaa mange lerde och merckelige perſoner/ſom bedre fornufft oc forſtaad haffue i diſſe ſager en din geck/Nw vallan/ det tror ieg gantſke vel / och Gud giffue ath de ſaa vaare i ſandhed/ Jeg ville ganſke gerne der til haffue denne min dierffhed ſtraffet oc fordømpt/ Men en dog er det io ſant / Man kan icke nogen tid gøre det formegit ſom raat er /Det haffuer vel før hendet ſig /at en geck haffuer giffuit be dre raad fra ſig en mange viſe /Deſligeſt haff= ue de viiſe almindelige giort den alſdſtørſte ſka= de paa iorden /beſynderlige naar de haffue forlat dem paa deris egen viſdō oc icke handlet i Gudz frøctelſe /bedendis om guddōmelig hielp oc naa de met ith ydmyggeligt hierte

Om huilke alle Hieſtorier ere fulde aff Exempel baade i ſcrifft / och vden ſkrifft Och der ſom wi icke hagde nogre an dre Exempel / Da maa man det ſee och / mercke ved eders egne exempel/Vdi huilke mā haffuer ſkøt vdi x aar / vel forſøgt oc fornem= met eders viſhed vdi denne ſag / met ſaa man ge herre dage / met ſaa mange raad och an= ſlag /met ſaa megen atſkillig liſtighed oc prac= tering/met ſaa megē fortrøſtning oc forhobning til herrer oc førſter/ Ja och met vold vrede och



grimhed/ Met mord oc straff / Ath ieg mig der offuer storlige och iammerlige haffuer forundret Dog ville det ingelunde den vey vd / som i det gerne haffue vildet/ Helst fordi at visheden vil le aldelis formedelst sig selff (for vden Gudz frøct oc den helligandz naadis paakald) saadan ne store sager gøre oc forarbeyde / Oc der offuer er det bleffuit til en stor skendsel/ met den eders dierffhed / Och der som i icke en nw frøcte oc yd mygge eder for Gud/ oc offuer giffue ederss trusel oc listelige attraa til heffn oc vrede/ Oc arffuelige bede Gud om hielp oc raad/ da skulle i en nw in ted kunde beskicke eller ret angribe En dog at i en alle sammen vaare saa vise / sō kong Sa lomon/ Thi ath der staar saa screffuit i Petri v Gud er de hofferdige modstandig / oc giffuer de ydmyge sin naade

☙ Vi ville paa vor side flitteligе bede / och wi vide den rette maade oc skick til at bede/ aff den naade sō Gud oss vnt oc giffuit haffuer / Det er oc vist ath vor bøn er behaglig oc hørd paa vor side Mē paa eder side frøcter ieg at beggis vor bøn skal søye kunde gøre eller forarbeyde Haffue wi oc nw begynt arffuelige ath bede for eder/ at Gud almegtiste dog engong ville opliuse smelte oc røre ederss hierte/ til at frøcte hans ord/ Oc yd myglige emod hannem handle/ Saadan vor bøn er behaglig for gud paa vor side/ det vide wi vel Mē gud hielpe at i eder icke der emod forherde / At vor bøn skulle saa forvendis oss til det verste

sa hwn hoss eder kunde worde forgeffuis oc for=
actis/Effter ath wi nw see /ath Diefuelen vil
nw her til met indfalde met Turkerne Och der
til met opregser ith ont parti emod det andet/Oc
wille gerne alting nedsla til grunde / Skulde i oc
der offuer bliffue saa forherdede oc forstockede /
som i her til verit haffue /Da vare det alt for=
megit/ oc offuer alting wredeligt oc ynckeligt
✤ Och nw i det første saa torffue i inted paa
mine eller mine ligis /oc metbrødris vegne hand
le Fordi at den rette hielpere oc raadzherre/haff
uer oss oc vor sag saa langt oc vit framført/och
did skicked som hun vel skal bliffue/ Vi ville oc
lade det bliffue der ved / thi gøris oss ingen her=
re dag eller mesterskaff behoff/ Der til ville wi
det oc ingelunde haffue aff eder Thi wi vide ath
i det icke forbedre / Ja oc icke heller en saa gaat
formue ath gøre /huad helder wi nw komme vn
der Turkere eller Tatere /eller vnder Pauen el=
ler dieffuelen/da staar vor sag io wiiss oc fast eff
ter thi at wi vide huorlnnde wi tro oc elske/ le
re och gøre / lide / och bede / leffue och dø Och
huorlunde wi alting bie och forhaabe / hente
och finde / och endelige huor wi skulle bliffue /
effter Sancti Pouels ord Roma viii / Aanden
skicker de vdualde alting til det beste Saadant
haffuer Gud oss riglige skenckit och giffuit ved
Jesum Christum vor herre / Oc det er all rede
met mange fromme personers blod och martirium
(Sō eders parti haffue aff liffuit) bekent oc stad

festet/Icke ath wi ere fuldkomme eller alting haffue vndfangit / Men wi haffue den rette re gel oc vey fore oss som Sanct Pouel siger/Och der er inted twil paa vor lerdom/ Men vort leff ni er som det kan vere

Men for eder oc for det arme folkis skyld so vnder eder icke en nw ere komne til nogen for stand eller viißhed Der sørge wi saare oc ville io gerne hielpe her met bøn och formaning det beste wi kunde/Thi iegh befrøcter migh gantske saa re /Ath i forgette eders embede / och ydmyghed mod Gud/Och spende strengene for megit hart oc ride for saare dē veluillige hest/ath der aff en gang kan komme ith oprør / At baade wi met eder skulle kōme baade i iammer oc nød /som til forn skeet er Thi at i vide vel for vdē alt twiff uel /at før en denne oprør begyntis/Da bleff dē Spiritske herredag met saa herlig forhobning vd screffuen /At den gantske verden met stor bege ring der effter stundede /oc hiertelige hobedis til at det skulle da bleffuit gaat/Men eders read oc anslag / vore den tid saar fulde aff vißhed/oc fly de det saa/at den herredag bleff skendelige oc gec kelige atskild /Da kom oc strax det riff oc struff der op/Som vor den Myntere som begynde det oprør /oc gaff eder en god skilling oc bytpēning huilken i haffue icke en nw forumndet (Och wi diß ver) haffue en nw stor skade der aff

❧ Det er met mact/ vold och egit sind
offuerfaret och handled Desligest till Wormis
motte det edelige blod vor alder kæriste naadige
herre keyser Karl gøre huess i vilde haffue giort
Oc mig met min gantske lerdom der fordømde
Huilken i dog siden nu her til vdi mange sticke
haffue hemmelige anammit oc brugit Oc eders
predickere hagde inted som de nu kunde predic-
ke/ maa icke Luthers bøger Men deris Ser-
mone bøger oc huess de tilforn hagde ath skrige
oc robe aff paa predicke stolen/ lade de nu oben-
barlige ligge vnder bencken Oc begynde nu at
predicke om troen effter oss/ oc om de rette gode
gerninger oc andet saadant Huor aff man hag-
de icke tilforn vist eller hørt vdaff Der offuer
sette i paa den tid ith strengt oc greseligt bud oc
mandat Ath affliffue och komme de Luterske
om halsen Huilcket i selffue der effter icke kunde
lide eller holde Oc maatte samme mandat paa
den herre dag i Nørenborg bliffue fornent och
omskicket Oc nogre Førster maatte selffue for
biude samme mandat/ om de ville icke side i stor
fare met deris land oc vndersaatte

❧ Dette fortelger ieg eder icke til spaat eller
haanhed (thi ieg er dog alt formegit heffnd off-
uer eder) Men ieg beder eder hiertelige och
formaner eder inderlige Ath i dog wille læ-
re aff eders egen wløcke och forsøgelse

Oc nu framdelis offuergiffue eders trusel/vold
oc genstridighed/oc frøcte och ydmyge eder for
Gud/vdi edere handel/ forladendis ederes store
dierffhed/och arffuelige bede Gud om hielp och
naade Sandelige sandelige sagerne ere vel sto=
re Menniskens vold oc vished er der til all for
suage/Gud maa hielpe ellers bliffuer det megit
verre det er vist Men er det saa ath i en nu vil
le framdelis bliffue varafftige i eders trw sell
pucken oc genstridighed/da skulle i vide ath den
Mynteris aand en nu leffuer Och befrøcter ieg
mig ath det skulle da bliffue megit verre oc far
ligere en i nu kunde tro och begribe Det gelder
eder mere en oss/dog ath han er oss hadskere en
eder Men wi haffue en trygghed mod hannem
Gud haffue loff till euig tid / Gud giffue ath i
hagde den samme oc saa Som er det rene Gudz
ord/oc en retsindig bøn

✤ Saa vide oc huor tryggelige oc hart wi
haffue stondet emod alle falske aander/oc der sō
ieg torde berøme oc rose mig Ville ieg fuldner
sige ath wi haffue verit eders beskermere Och
at det er vor gerning at i ere en nu her til bleff
ne de samme som i ere Oc hagde wi det villet
giort sandelige da frøcter ieg ath eders vise oc
lerde hagde veret alt forsuage i denne sag Och
de suermere hagde snarlige lert eder ith andet
sticke Halffuegis ere de oss och hadskere en eder
oc skylde oss fordi som krybe til korssit/oc forsa=
ge det sidē igē/dette mue wi alt lide oc høre det

bisprock Tyffuen ville gerne haffue den i galyē igen som hannem haffuer der fra hulpet De ar= ge skalke hagde icke wist ith sticke ath begynde mod Paffuen Men nu ath de ere formedelst vor hielp bleffne løse/ och ede vort brød/ trede de oss met føder Som Christus siger om sin forrede re Juda

Her mue nogre sige Ja det er all ene din skyld/ du haffuer det begynt/ oc det er din lerdōs fruct Nu vallan Det maa ieg lide at mig saa= dant paa sigis Men dog ved ieg mange from= me personer blāt eder sō vel vide at det er icke sādingen/ saa staar det nu hoss disse mine stercke vidne/ ath de suerme aander haffue altid yderme re foracted oc forfult min lerdom en eders Och ieg motte megit stercke re sette mig op mod dem oc haardere verge mig en ieg nogen tid haffuer giort mod Pauen Huorlunde kunde det da vere kommet aff min lerdom Eller huor fore er icke saadan wløstighed opkommen iblant mine/ hoss huilcke ieg haffuer selff daglige predicket oc lært der sō det skulle aller først oc verst tilgōget/ om det wraad skulle kommet aff min lerdom

Haffue i oc saa forglemt huorledis ath den Tydske Adel til Wormis gaffue Keyserlige ma iestat ved fire hundrede sticke til kende J huilc ke de sig beklagede ath de waare besuarede aff de Aandelige/ och sagde rundelige ath der som Keyserlige maiestat icke ville saadant affstille oc ned legge/ da ville de det selffue gøre Fordi

ath de kunde det icke lenger lide Huad tøckis
eder om det hagde da saa gongit som det gick
siden der effter den tid det oprør begyntis Och
om der hagde da veret en predickere som hag-
de giffuit raad der til Huor vilde i aandelige da
bleffuit/in bus correptam

❧ Saa vor dog min lerdom paa den tid en til
gong/som vor begynt for vden alt oprør Som
han en nu her til forløben er / och haffuer erlige
lert folkit ath holde fred/ och være offuerheden
lydige Oc hagde icke forscreffne Adel verit/da
hagde de Aandelige begynt ith vnderligt spil
met deris besuaringer Nu skylde i min lerdõ der
fore/ath han haffuer det giort Saadan tack bør
mig Jeg er oc ingen anden begerendis Det er
saa alle Propheterne/Apostlene/oc Christo selff
før gongit

❧ Item haffue i forglemt huorledis min ler-
dom vor holden hoff eder alle met det første/li
ge som en kaastelig ting Der alle Bisper hag-
de gerne seet ath Pauens tirannie(som den tid
haardelige tuingede deris Stict) hagde nogit
bleffuit styrt Da kunde de mig vel lide/oc sade
stille oc lurede/paa det ath de kunde faa all de
ris Bispelige stat verdighed oc mact igen Da
vor Luther en from leremestere/ath han saa dri
stelige talede paa det Afflad Thi ath paa den
tid maatte oc skulde Bispetne oc Sogne Prest
terne lide och tilstede/ath en munck eller en an-
den fremmet skalk och bedragere/fore omkring

(lige som hwn hagde veret offuerflødig for dem selff) afflad til skat lige som Christi pine hagde icke verit nock til syndzens forladelse/ huilket forderffuer troen til Christum

❧ Ellefte Ath de paa det siste kōme saa høyt met affladet/ At de lerde om nogen hagde beligget Gudz moder/ da skulle det dog tilgiffuis met afflad

❧ Tolffte/ At de lerde/ at naar pēningene klinkede i kisten Da for sielen til hiemmelen

❧ Trettēde At mād skulle icke angre eller tøcke ilde vere/ at han hagde fonget afflad/ thi det vaare nock ath han hagde lagd sine penninge i kisten

❧ Fiortende Ath S. Peder kunde icke selff giffue større naade en afflad er

❧ Femtende Huor ere nw de wtalige pēninge skat oc gotz hen komne/ som formedelst afflad i saa lang tid skendelige stolne oc forderffuede ere

❧ Summa huo wil eller kan all den store grese ligthed nw fortelge eller sige/ Sō afflad all ene i alle Stict Closter/ Kircker Capelle Cluser Haltere Billede Taffler/ oc paa det neste i alle huss oc Herbere/ Oc all eniste der som penninge vaare/ som en ret veldig Affgud sticted haffuer Man maa vel paa ny lese det i de Bøger/ som ved ꝥ aar sidē/ der emod screffne vore Kere herrer siger och suarer nw til dette wsigelige pēnin

B i

gie tyffueri och røffueri /Oc til det
grißelige mennißkenis tall /hueſſ hiertet oc ſam
uittigheder der met ere forførde/Oc til den for
ferlige oc greſelige ſtore løgn/ Och til Christi
piness/Euangelii /naadens /oc Gudz ſtore for=
actelſe oc haanhed ſom altſammen er ſket forme
delſt ſamme afflad/ Oc i Aandelige ere alle ſā
men ſkyldige der vdi/Icke all eniſte ath i haff
ne taget penninge der aff/men oc ſaa at i haffue
tagd ſtille der met /oc villige tilſted / at ſaadan
en dieffuelens handling er ſket Man ſiger aff
opror och ath tage Closter ind/oc om Turcken
Ja huad ere ſaadanne ſticke alle til hobe mod
eders affladz kram all ene Der ſom man ville
det ret betencke Da haffuer det veret en reth
Turckerſſ heer och forſambling emod den rette
Christelige tro
¶ Huilken er den iblant eder alle/Som for ſaa
dan en forſerlig greſelighed/ haffuer dog en gōg
giort bod / eller en gong ſucket / eller feldet en
thaar aff ſit øge der faare Ja i ville nu lige
ſom de forherdede forſtockede oc wangerfulle ſō
aldrig haffue nogen tid giort ille / komme ſaa
herlige til Aussborg / ſigendis eder ath haffue
den Helligand /Oc ath han ſkal formedelſt eder
(ſom all eniſte i all eders liffuis tid haffue ve=
ret Christenheden ſkadelige) ſtore ting gøre oc
beſtyre/Oc der effter ſtrax fare til himmelſſ met
alle ſaadanne ſticke vbøtte / och der til forſuare
ſaadan greſelig handel /lige ſom Gud ſkulle gle

dis ved eder / At i saa herlige haffue tient eders
Gud eders Bugh / oc saa ynckelige oc iāmerli-
ge ødelagt hans hellige kircke Der fore haffue
i ingen løcke oc skulle ey helder nogen mere faa
Vden i bøde oc bedre eder Vallan det er och ith
aff eders geckeri / det gick oc saa til før en min
lerdom opkom i dette sticke Oc ath det icke me
re saa staar / Det er mit oprøriske Euangelii
skyld Effter Afflad følger rettelige det andet
aars marcket Som kalliß Danēs Scrifftebreff

Om Skrifftebreff

DEt vaar de Smørbreff J huilke Pa-
uen solde frihed ath ede Smør agh ost
och milk / oc gaff mact til at høre Mes-
se hiēme i husene / oc at giffte sig vdi de forbud
ne ledemod / oc at vduelge sig en scriffte fader
saa offte hā vilde baade i sin liffuis tid oc i sin
døtz nød sō hānē skulle løse aff synd oc pine / oc
scadāt andet mere / Kere Herrer vor det icke ith
lastelige Aarß marcket i all den gantske verdē
alt for penninge skyld paafundet lige som Gud
hagde icke tilforn skenckit alle menniske det frit
formedelst Euangelium Eller oc lige som Gud
hagde det forbudet / Oc ath de vaare de megti-
ge som Gudz bud motte selge for penninge /
Euangelium motte inted vere / och Gud motte
vere deris Købmandskaff / Dette røffuerieß
aarß marcked / och Gudz store foractelse er
oc formedelst dette oprøriske Euāgelium forstør

ret oc omkast/Mē det er nw alt forglemt Och
der er icke en Biscop eller Aandelige persone sō
det tøcker ilde ath vere/eller begerer affløsning
aff Gud der faace Och her vor dog icke heller
en Biscop eller Docter der saadant hagde straff
it /men de tagde alle stille oc samtøcte det Val-
lan wi wille oc see til om Gud vil saa lade sig
gecke som de mene

Om Skrifftemaall

DEr ere en nu mãge aff ederss bøger til stede J huilke i haffue lert och skicket scrifftemaal / Huilket ieg regner for en den største plaffue sō er paa iorden/Och der met haffue i forargit och foruildet alle menniskers samuittighed/oc giort mange vtalige siele plat fortuilede / oc forkrenc ket oc vdsløcket deris tro som de skulle haffue til Christum Thi at i haffue plat inted sagt oss vdaff den trøst oc hugsualelse/som er affløsning aff synderne Huilken er hoffuit sticket och det beste i scrifftemaall /och styrcker troen til Crist- um Mē i haffue der aff giort ith strengt bud/ oc en gerning / formedelst huilken i haffue veldeli- ge twinget de wuillige hierter / til ath styrcke ederss tirannie /oc der nest beladet dem met stort angist martirium hustrugelse och forplictelse till ath fortelge och sige alle deris synder/ Och met saadant suart arbeyde och plaffue forstørrede de

hierternis euige fred oc ro/ Naar ville i hente alle de siele til bage igen/oc saadan iammerlige grũdløff skade oprette/saadant scrifftemaall haff uer nw mit euãgelium til rette skicket Oc styrc-ket de blue samuittigheder Huilkit icke nogen Biscop/ Docter /eller Høy scole nogit aff vis-te /Oc icke vilde de en nw tage dem anger eller ruelse til for saadan stor iãmer oc drøffuelse som de giorde vanuittige menniske

Om bod

DEt er suelgit oc helffuede selff/oc det som mand ville tilgiffue och skencke eder all greseligħed / saa kan mand dog ingelunde forlade eder det sticke thi det haffuer opfuldet helffuede /oc mere grese lige forstøret Christi Rige en Turken eller de gantske verden kan gøre / Thi ath i haffue saa lert och vnderuist off At man skulle gøre fyllist for syndẽ met sine egne gode gerninger mod Gud Oc det heder ath haffue giort bod for synderne Anger oc scrifftemaall haffue i ingelunde giffuit eller tillagt saa megit/En dog at i haffue giort gerninger der aff/ Huad er det nw anderledis sagt Dw maat gøre fyllist for dine synder / En saa megit / Dw maat forsige Christum / och din dob igenkalle/laste oc forhaane Euãgelium oc straffe Gud for en løgnere/oc icke tro syndẽ

forladelse /oc trede Christi blod och død vnder føder/ sende den helligand /oc selff fare til hiem mel formedeist saadaane dygder Ach huor ere her nw saa mange twnger oc stêmer som her kū de nock sige eller tale om den bod oc fuldgørelse


Vad er nu saadan en tro / andet en Turckeris hedningers och Jødernis tro /Huilke oc ville allesammen selff ue gøre fylliste for synden met deris eg ne gode gerninger Huad er deth andet mueligt en at en siel io skulle plat fortuile /effter thi ath hwn hagde ingen anden trøst for synden en sine egne gerninger/ Alle disse sticke kunde i icke nec te eller sige ney fore / Eders bøger ere tilstede J huilke inted læris aff troen ret scrifftemaall eller bod/ Vden idel egne gerninger Nw er ics icke en Biscop eller Aandelig persone/som fel der en thaar aff sit øge /for saadan greselig och formaledidet Christi forhonelse /Men de ere al le rene secker oc fri /oc robe paa oss ath wi gøre oprør Oc de afflisfue de gifte prester/huilket sō er emod deris egen ret/oc grême sig at de Luter ske icke saa sticke oc stille dem met faste som de gøre Oc at de icke ære smurde och ragede sō de ere /Oc der til med tradsse de den ewige Gud off uer alle deris wsigelige oc whørlige sticke och ondskaff Aff denne grueligħed er kommen / och motte endelige der aff kōme all anden gruelig hed huilken icke ellers hagde kommet / Sō ere

ſaa mange cloſter/ oc egen ſelff ſticket hellighed
met deris Gudz tieniſte / Som er Offer meſ
ſe / Skerſſ ild Vigilieſſ Brøderſkaff / Hellige
ſteder / aff lad Faſte / helgenis tieniſte / Helligē
Pultergepſte (Som ere Spøgelſe Som kōme
til ſimple mēniſke oc ſige at deris vēner i ſkers
ild begere meſſer faſte oc andet effter dem) Och
den gantſke formaledide Proceſſ om gong dage-
ne / oc anden tid / Huad er det andet mueligt en
at en arm ſamuittighed ſkulle io ſette ſig oc byg
ge paa ſine egne gerninger / Och bygge ſaa paa
en løſſ ſand ſom idelige flyder och ſkrider / Och
ſkulle altid ſøge gerninger den ene effter de an-
den io lenger io mere / ind til ſaa lenge at mād
paa det ſiſte indførde de døde vdi en müncke kap
pe Ath de ſkulle der met fare til himmmels / O
herre Gud huad ſkulle dog de arme ſamuittighe
der gøre / De motte bygge paa deris gerninger /
Der fore motte de oc ſaa iāmerlige ſøge oc vnd
fange hues de kunde finde / Oc indfulde i ſaadan
dyb daarhed /

☙ Der offuer formedelſt ſaadan ſkendelig lerdō
bleffue alle retſindige gode gerninger (ſom aff
Gud ere ſticktede oc ordinerede) gantſke foracte
de oc til inted giörde / Som er at vere offuerhe-
den vnderdan / fader och moder hørige och
lydyge / Vere ſig børn daatter drenge eller
piger / Det kalle de icke gode gerninger /
Och ath det icke helder hørde til bod / Men
de ſagde det ath vere en verdzlig veſen /

en farlig stant /oc forlaaren gerning/ Saa gant-
ske haffue de det sticke bod /Cristelige oc verd-
lige vesen met føder vnder tredet/At de huerc-
ken giffue Gud eller Keyseren huess dem behør
de Men haffue giort en ny och egen dict / som
huerken er dette eller det /Oc de vide icke selff-
ue huad det er /effter thi at de icke haffue Gudz
ord der hoss /som Mosen siger Ath de tiene de
guder som de icke kende Oc det vor icke vnder
thi ath man viste icke anderledis paa den tid at
predicke Euangelium En all ene ath man skul
le lere exempel der aff oc gode gerninger / Och
haffuer aldrig nogen aff oss hørt ith Euangeli-
um vere predicket samuittigheden til trøst /eller
der paa indraget Ath man skulle fuldkōmelige
tro/ och forlade sig tryggelige paa Cristum som
nw (Gud haffue loff) igē bliffuer predicket oc
lært. Saaledis haffuer verden veret vdi Euā
gelio /oc dog for vden Euangelium
¶ Ath de hagde dog saadan fyllist gørelse for
synden en viss vnderseket giort / saaledis ath det
skulle vere fyllist for menniskenn oc icke for gud
som Christus siger Mathei vii oc xviii capit.
Oc som de Hellige forfedre i fordum tid bruge-
de Som lode de Cristne som syndede gøre fyllist
der fore for kircken oc brøderne som ordene inde-
holde Ath de haffue sat dem tw try eller fiw
aarss plict och bod / saa hagde Christus met
sin fyllist gørelse for oss bleffuit i hiēmelen Mē

da haffde icke den Gudz tieniste i Stictene och Closterne oc Afflad oc andet saadant opkõmet som forsagt er Oc da haffde icke den store Gud Bugen fongit der saa megen rente vdaff Der fore maatte de blende det ene iblant det andet Oc paa det siste dreffue det saa langt op/at det skulle vere fyllist for Gud En dog ath denne vildfarelse haffuer altid tilblest fra det første at Christenheden begyndis Oc formedelst mectige mend som ere Origenes/ S. Jheronimus S Gregorius/da wor hwn icke saa gantske kommen i sin regemente/eller indført for Gudz stol som hwn nu haffuer veret i Pauens tid/oc denne vildfarelse haffuer veret den første aff verdens begyndelse Hwn bliffuer och vel den siste indtil verdens ende etce. Vi ville nu nogre aff hennis sticke fortelge her effter

Først om den købe Messe

Som huer haffuer serdelis stictet for sig oc sine døde venner huer i sin wraa/oc for sit altere



Erre herrer her vide i vell selffue huilckit ith skendeligt trygleri och Narss marckit i haffue giort aff Sacramentet Det haffuer veret eders almindeligste handuerck och embede/ ath i haffue daglige offuer den gantske verden saa mange tusinde Messer for penninge solt och

købt En for tho skillinge En for en skilling/ och en for en graat Her hielper ingen aarsage eller løgn/ thi det skede saa i sandhed Haffue i det icke kallet en købmandskaff Saa vide i dog vel at det haffuer icke andet veret i sin gerning oc wesen en/ en købmandz handel/ for penninge skyld haffuer det veret giort Hagde der icke wanckit penninge da hagde der oc ingen Messe bleffuit Den synd er all ene saa stor och gruelig/ ath det hagde icke veret vnder om Gud hagde ladet all verde bleffuit til Turckere/ eller forsuncket ned i helffuedis affgrund Och mig forundrer storlige at Gud ville dette saa lenge lide Det er en vbegribelig metlielse ath Gudz heffn oc vrede haffuer icke det ladet sig søme Wallan det haffue i giort/ oc saa stod det hoss eder før en vort Euangelium opkom J torffue eder icke en saa saare aarsage Det er i dagen saa fast oc obenbare/ ath i paa den tid der fore gruede/ oc lode det alligeuel saa hen gaa Oc det motte dog icke kallis nogen ny handel eller skickelse

Saa ville nu edere vise oc lerde/ pryde och smycke dem/ oc framføre de gamle Canones och forfedris dict/ oc ville der met beuise ath Messen kallis ith offer Smycke dig kere lille puff/ du behøffuer det vel Der som du en lenger framfører baade Canones och forfedres dict Huad hielper det/ wi tale her om de wraa Messer oc købe messer Oc de gamle Canones tale om den almindelige oc Communicant Messe Oc driffuer det mer-

kelige til ath Communicere Det gør icke den
købe Messe/men hwn berømer oc roser sig met
den almindelige eller Communicante Messe Li-
ge som en hemmelig prestehore roser sig met en
erlig oc from brud Saa ganske skøn forstandelse
haffue de høylerde til ath indføre de Canones/oc
andet som bedre oc yppermere er De gamle Ca-
nones dele oc skilye offer oc communiceren depli-
ge at fra huer andē Mē de blāde en nu depligere
det ene iblant det andet Thi ath i Christenhe-
dens begyndelse naar mand ville holde messe/da
hølde de hende effter det gamle Testamentis skic
kelse Oc de Christne offrede paa alteret det før
ste oc beste aff alle honde fruct/och aff milk och
hwnig/eble oc perer etce Det offrede de Prester-
ne lige som Moses bød Jøderne / och i lang tid
der effter kallede de det embede ith offer Der-
nest opkom Den communiceren/eller Sacramē-
tis handel/det kallede de icke offer/ men commu-
niceren Oc i vor købe messe gøre de ith offer aff
Sacramentet/oc lade den communiceren fare



Er maa ieg nu kere herrer tale
met eder/effter thi ath i skrige oc
robe Ath man skulle tilstede nogen
ny skick eller handel Siger mig / er
icke den købemesse en skendelig ny
handel Huor fore haffue i da ladet hende opkom-
mit oc beskermt hende en nu

Ja om i skulle icke haffue tilsted noggen ny handel Were huor megit eller huad skal man nu hoff eder finde som staar i de gamle Canonibus och forfedris screffuit Jeg vil det fuld ner stoppe och beslutte vdi en Nødeskal Saa haffuer dog det emod eders ny handel forfuldit all verden / Jeg vill en mer sige/huad haffuer eder kirckis stant veret/før en vort Euangelium opkom An det en daglig ny handel den ene offuer den anden vdi store hobe/lige som en stor sky brytste oc dreff ne her ind Der haffuer en oprepst S. Anne/ den anden S. Cristoffer Den tredye S. Jørgen/den S. Barbara Den S. Sebastian Den S. Katrine Den de fempten Nødhielpere Huo vil eller kan opregne saadāne ny helgenis tieniste Er det te icke en ny handel Huor vore da de Bisper oc skrigere / som saadant icke skulle haffue tilsted Oc en nu ydermere En stictede den Rosen krantz Den anden Marie krone Den tredye Marie Psaltere Den fierde de v Pater Noster stene S. Birgitte bøner Den ene den bøn/oc den andē den bøn Och saadanne wtalige sticke for vden all ende oc maade Aff huilcke alle bøger ere fulde Huor vor der da en Biscop/eller Doctor som saadanne ny skickelser nogen tid actede / forbød eller straffede

❧ Desligest met mange hellige steder som daglige begyntis alle vegne til Grimedall/til Egē til Peretræ/til Regensborg/och saa mange vor Froer/oc andre Helgen/saa ath der wor paa det

neste icke ith Cappel kircke/ eller altere/ ath der
skulle io vere en hellig sted och serdelis dyrckelse
ath folckene løbe til dem lige som de hagde ve-
rit galne och forbistrede vdaff deris tieniste och
hørsomhed/ath man maatte vel forstaa ath det
wor dieffuelss spøgelse Oc alt tagde Bisperne
Closterne/Doctere oc høye scoler stille/oc hagde
vort Euangelium icke opkommet da hagde der
icke verit ith rwm eller sted offuerbleffuit/at det
skulle io bleffuit en hellig sted/och serdelis dyrck-
ning oc søgning

☙ Ach wor det icke ith merckeligt oc
besynderligt stort bedrageri och obenbare løgn
met vor herris kiortel som skulle verid til Trier
huilckit nw er bleffuit openbare Huad haff-
uer alle Luterske ny handel bruget emod dette
ene bedrageri oc skalkhed Oc wor her ingen som
dette ny sticke kunde vdrobe eller optegne vden
Luther Huilken der saadan ny handling optegner
oc straffer/han fører nogit nyt op

✿ Item huor idelige oc mangfoldige fornyede
det Afflad sig all ene Oc huor mange atskillige
ny brødreskaff Muncke oc Prester sticktede/forme
delst alle honde gerning/och Helgens naffn Da-
glige solde de deris brøderskaffs breff/ giffuen-
dis deris gode gerninger oc hellige leffnid for pē
ninge/solde Vigilies/aartider Siele messer/met
stor bram oc praal offuer ligbaaren/somme paa-
funde den Gyldene Messe/ somme de fem Mes-
ser/sōme den eller den haande messe/som vtalige

waare/oc ingen ende hagde Vdaff huilkit inted
kan findis hoss de gamle forfedre Men her vill
ieg tige om den wsiszelige helligdom/Hielp Gud
huor gick der nyt offuer nyt Oc der vnder fantz
saa groffue oc begribelige løgn ath man maatte
tage der paa Om det hellige Kaarss/oc om man-
ge gantske hele kroppe aff en Helgen Oc mange
fingre all eniste aff en Helgen Indtil saa lenge
ath man oc hedrede S. Francisci neder klede for
helligdom/och quinde haar for S. Katrine haar
Summa her waar ingen ende eller maade met
Saa at i giorde selffue en leeg der aff paa det si-
ste/ oc det gick saa altsamen wstraffelig hen Oc
ingen Biscop saa her nogit nyt Der som ieg
skulle nu vdtrycke/ huess der wor predicke stolen
antørindis Da skulle man vell finde det gant-
ske grundløst Der predickede Muncke idelige de-
ris ny sind/drøm oc tancker Ny exempel oc wn-
der/oc det for vden all ende Det wor paa det ne-
ste icke en Munck/ath naar han hagde verid i tu
eller try aar en predickere/da giorde han strax en
ny Sermone bog Saa maatte hwn en tid langt
regere predicke stolen/och waar verden fuld aff
saadanne bøger Oc wor der dog inted i dem om
Christo eller Troen Men alt om vore gode ger-
ninger oc egen fortieniste/ met mange falske och
skendelige exempel Och naar de en giorde deris
beste der vdi/da wor det ath wi skulle kalle paa
Helgen oc deris o[r]den Ja oc ingelunde forglem

me deris brøderskaff Indtil saa lenge ath de for blindede den gantske verden met det hellige oc ede lige mēniske Jōfru Maria/sigēdis hēde at vare alle arme synderis medlerinde emod hendis egen søn Christo Thi ath wi alle vide den ene met den anden Och ieg vor saa vel der vdi sport som alle andre/ath oss wor vnderuist oc lert/at holde Mariam i Christi sted oc embede/hollendis Christum for vore vredactige oc strenge dommere/oc Mariam for vor naadelige stol I hulcken sted all vor trøst oc tilfluct Om wi elleres icke ville fortuile Vaar det icke en gruelig ny handel/huor vaare da de Bisper som straffede saadanne ny Christi fortedere oc forhaanere/sō toge fra Christo sit rette embede/och tillagde det Mariam/och lerde oss at fly fra Christo/oc frøcte for hannem som for den der oss ville haffue i fengsel/oc vort haab oc tilfluct som wi hānem skyldige ere (som oc er den rette Gudz tieniste) den skulle wi vende til en anden Idelige affguderi haffue wi lert aff de fortedere

❧ Der til hulpe oc de Doctores i de høye scoler/som icke hagde andet ath gøre en ny opinioēnes den ene offuer den anden ath optencke Och han maatte icke met nogen ære vare Doctor vden han tilforn hagde nogit nyt optenckt och paafundit

Det waar deris beste ath de foracktede den helli-
ge scrifft/oc lode hende ligge vnder bencken De
sagde altid huad Biblia Biblia/Biblia er en ket
terske bog Mand maa lese Doctores der skall
mand det finde Jeg ved ath icg icke her liuger
Thi ath icg er opfødder vnder dem Oc haffuer
io saadant seet oc hørt aff dem Scotus scriffuer
ath man kan icke beuise den artickel aff scrifften
Descendit ad inferos Occam min kere mestere
scriffuer Ath man maa icke beuise aff scrifften
ath ith menniske behøffuer icke Gudz naade till
at gøre gode gerninger Det ere nu de beste huad
skulle de andre da gøre Offuer disse alle gaar
Thomas Aquinas en leremestere offuer alle(om
de predicke Muncke ellers sige ret)hand siger fri
lige/ath bliffue munck/er lige megit som at bliff
ue døbt Saa skal man ære Christi blod och død
Oc en er det inted nyt Der til met er han oc Ca
noniceret aff Pauen oc alle Bisper Summa det
wor stor iammer och ynckelighed met predicken
oc lerdom/oc alt tagde alle Bisper stille/oc saage
inted nyt/oc kunde dog vel nu see ith lidet myg i
solen/och stode alting saa ødelige och forbistrede
vdaff idelig oc mangfoldig ny lerdom/oc vnder-
lige ny meninger Ath ingen kunde nu mere vide
eller forstaa huad vist eller wuist/huad en Chri-
sten eller wkristen waare Der laa den rette gam
le lerdom om troen/om kerlighed/om bøn/om kor
ssit/om trøst i bedrøffuelse gantske fornedret och
nederttrøckt Ja der wor icke en Doctor vdi all

verden der viste eller forstoed den gantske Ca-
techismū/ Sō er Pater noster / Oc x Gudz bud
oc Troen/ Du skalt vel tige Ath de skulle det
saa forstondit och lært hende / som hun nw (Gud
haffue loff) er lert/ oc daglige læriss oc so aff vn
ge børn/ Jeg vil vilkaare mig At ieg vil lade
vdskere alle mine aarer oc sette mig paa en steg
le Om nogen aff alle deris bøger baade Theole
gers oc Juristers kan lære ith ret Catechismi
sticke Oc en motte det icke vere nogit nyt/ Mē
dette vaart maa altid vere nyt

Ja siger dw disse sticke ere nw anāmede oc
brugis daglige / oc dine ting ere gantske ny/ Kere
sig mig/ huor gammel er vel Santte Anne aff
gud/ Huor gammel er vel Rosen krantzen Ma
rie krune/ Marie Psaltere / Huor gamle ere de
graamunckis thi Pater noster stene/ Huor gam
mel er den hellige sted til Grimēdal/ Regensborg
Eller vor herris Kiortel til Trier/ oc andet saa
dant mere Vaar det icke altsammen nyt fore
x/xx/ eller feretiue aar siden huo giorde den tid
emod den ny handel Lader dog mit Euan-
gelium oc saa lenge gaa/ huad gelder at det skal
oc bliffue gammelt Ja dit Euangeliū er vel ret
Men det haffuer en besynderlig ny handel met
sig som icke er lidelig/ Huilken er den Eva det
gør skade i Pungen och vdi Stegerset sige de
domherre til Magdeborg / Det lyder vel sag-
de en suend/ at det vaar en gong god tydske / det

kunde mand vel forſtaa Hagde ieg det tilforn
viſt/Hwi gøre wi da her om ſaa mãge ord/val
lan ſaa ville wi nw det her beſlutte vdi ith nyt
Concilio Den Ny lerdom er den ſõ gør ſkade i
pungen oc ſtegerſet/Den Gamle lerdom er dẽ ſõ
fulder pungen oc ſtegerſet /O Kære ſcriff oc be
ſegle nw Vi ville ſende det til Herre dagen i
Auſborg och høre huad de herrer der til ſige
❧ Gud ved det/At ieg icke ſiger eder ſaadant
til nogẽ vãnere Jeg er inted behulpẽ met eders
forderffuelſe Jeg ville helder ath det ſtode be-
dre met eder Men det kunde i vel ſelffue beſin
de/ Ath der ſom i ville ſaadan greſelig handel
glẽme oc forgette Oc der til met pryde oc ſmøc
ke eder Da er vel de ſeller her for hender ſõ det
icke forglẽme/ Oc ſkulle mouelſke wſkickelige
nock der om handle Thi ath ſaadan wbeſkẽmit
fri vilge ſtaar icke til at lide Ath kalle det nyt
ſõ i ville/ Oc huilkit i icke ville det ſkal icke kal
lis nyt/til at vndertrøcke ſandhed met eders egẽ
ſamuittighed /Der fore vorde wi ath kõme til
ſagens begyndelſe igen Och bliffue her effter at
gere met eder /en wi haffue verit tilforn/ En
dog at det er forferligt at man tager ſig ſaadan
ſtor iammer faare at forſuare /Och gør ſig ret
ferdig der offuer Oc ſtraffer oc forfølger andre
Det er ith forſtockit oc wangerfult hiertis tegẽ
Och det er ſtort vnder ath de icke ſtrax ſiuncke
ned i affgrund Thi ath ingen ſynd er Gud mere

derskyggelig/oc som han mere fortryder En at mand vil smøcke oc forsuare en obenbare løgn oc ondskaff Som Chain oc Saul giorde Icke saa kere Herrer/gører icke saa /en dog at negre aff eder giffue Gud sin ere Betencker at i haffue ille giort i saadanne sticke/och ydmyger eder for Gud Saa vil han høre eder /Beder saa vil han eder forlade/ bedrer eder saa wil han hielpe eder

❧ Och der som i ville nw icke ydmyge eder / Men ville haffue saadanne sticke nedstoppede / wbøtte forduldc fortagde oc wstraffede/Oc der offuer en nw tage eder i sind at forfølge oc nedtrycke de arme Lutherske/Wallan der ville wi nw see til Saar der en plaffue offuer eder (som icke andet kã vere) Saa tëcker der paa at i haff ve neck verit atuarede I skulle icke bliffue de første som Gud offuer pucke det ved ieg vist Dette men ieg trolige aff hiertens grund Om ieg negen aff eder kunde beuege Som mig haa biff ath der skulle dog findis met tiden en Loth eller tho i eders Sodoma /Men de andre wanartfulde som icke ville bedre dem skulle icke all enste denne grefelighed bekende / met huilken de dog mere en tusinde gange haffue døden fortient Men arme och wskildige som saadan last och skam icke ville tro och tilhenge / dem skulle de drabe druckne henge halffhugge oc brende lige som de giorde vel der vdi

HEer vil migh nw formange ting tilfalde Jeg maa kōme til dē vinckel oc vraa Messe igen / Och huess greselighed som mig der om kan tilfalde vil ieg spare til saa lēge ieg seer om i ville bedre eder / oc om i paa denne Herredag eder pryde smøcke oc hoffmode Saa ville wi siden komme met ederss rette farffue / Och hilse eder met Proficiat (om Gud vil) Vdaff dette Aars marcket som er den Købemesse er nock sagt paa denne tid Nw der sō helst ath hwn hagde verit holdet for det beste oc for Gudz skyld/Och icke for penninge /Da hagde det veret en anden sag Men nw lerde i och hølle hende for ith offer/ oc for en gerning til ath tiene Gud met/Oc den sō skulle gøre fyllist for synden/baade for oss oc andre /huad helder de waare leffuendis eller døde oc mest for de døde/Oc som oss alle viderligt er At messen motte gantske stride for de døde mod skerssild Den tid min viebiscop giorde mig til prest /oc fick mig kalken i hand en sagde han icke anderledis en saa Accipe potestatem sacrificandi pro viuis et mortuis/Det er vnder at iorden oss icke baade tho ned slugde /det vor wæret oc all for, stor Gudz medlidelse / De leffuendis hagde det der aff / ath de trøde/At huo i en kirke see en messe om dagen han vor salig / Det vor messens almindeligste meste oc beste brugelse /Det kunde de icke necte / Spørger der om alle købmēd oc alle andre som skulle ferdis om landene /Och

alle frõme borgere och børgersker i købstederne
til det minste om den Rorate messe
❧ Er det icke en forskreckelig ny handel Si-
ge icke eders gamle Canones Apostolorũ/Ath
den sõ icke vil cõmuniceris oc anãme Sacramẽ
tet met de andre han skulle icke vere hoss messẽ
Haffuer icke Christus det indsat til at anamme
oc hannem der met betencke/ oc stercke troen til
hannem der met/som han siger/saadan/ gører i
min hwkommelse/Men i fortige den hukõmelse
Oc lade dem det huercken gøre eller vndfange/
oc icke heller lere oc formane dem til deris trois
styrckelse som Christus det haffuer indsat/men
lade det der met vere nock/ath den som der hoss
staar haffuer seet messen/ som i hẽmelige offre
Och lade saa den løgn och fulske tilsyn bliffue i
det arme menniskis hierte Lige som at han hag
de all vel der met giort ath han hagde seet mes
sen/Oc haffuer dog offuer alt huercken legeme
lige eller obenbarlige fongit Sacramentet/ som
Christus/oc hans apostle effter hannem ville
ath man skulle haffue/ Jeg siger eder det en nu
ath i klage ath mand tager fra eder/ eders stict
kloster oc gotz/Mand skulle for saadan greseligh
oc lastelig messens missbrugelse skyld/ saa fare
met eders Stict och kloster/ som Josias den
Kong Juda for met de altere i Bethell/ Ath
der bleff icke en sten paa den anden Det vaare
vel ret oc tilbørligt ath fare saa met eders clo-
ster oc kircker Om i ville icke bedre eder her vdi


Skrige och sige Huad gaat er dog
kōmet aff Luters lerdom Jeg maa
oc atspørge eder/Huad gaat er oc
hoss eder offuer bleffuit J haffue
icke ladit ith sticke effter eder vfor
derffuit/ Messen vor den eniste oc høyste skat i
Den haffue i som det sig effter eders sind hører
met vtaalige affguderi och greselighed giort til
skendzel/oc den rette cristelige brugh/tred vnder
føder/oc forstøret troē oc fortagd ordet Døbel-
sen er bleffuen hoss børnene vskickelig oc vfli-
telig nock /Men saa snart som barned er opuox-
et /oc kōmet til fornufft /Da kōme i det meggit
verre om halsen en turckeren skulle gøre/ oc ta-
ge daaben fra det igen/met eders prickelige bod
och gerningers lerdom Aff huilke det lærer ath
foracte sin dob /lige som han nw vore fortabit
och til intet giort for synden Och ath det skulle
saa frādelis søge sin salighed met sine egne ger-
ninger/Lige sō daaben vore en forfengelig men-
niskens skick (som dobsens fiende oc modstande-
re nw lere) Och icke en euig Gudz forbindelse
Siger mig nw herre / huad gaat er der offuer
bleffuit hoss eder / Jeg vil tige hues gaat fra
eder er vdkōmit / Saa ath wi en icke kunde be-
holde vor Døbelse / Sacramente / Euangeliū
Troen oc Christum for eder Fordi ath i haffue
icke rettelige / Men altid vrongelige lært emod
Daaben/ Sacramentet oc bod
❧ Vnder Turkerne er dog den fordel At om

nogen er døbt/saa lerer man hannē io icke emod sin daab / Men den onden turskerske vesent och exempel er farligh oc ond/ Oc der som mād dog lerde emod doben/saa er det gaat ath staa emod effter thi at Turckerne icke ere christne /men de ere forachtede hoss Christne met deris lerdō/mē her hoss eder er icke all eniste ederes exēpel oc we-sēt farlig men i lære oc der tuert emod/oc storme met ord oc gerniger der emod/oc gøre det vnder christi naffn/lige sō i vaare de gode sicle gēmere oc daabsens elskelige venner / Det skere som en skarpt ragekniff / som Dauid siger i Psalteren / Huilket oc S. Peder klager offuer eder ii Petri ii capit. saa sigendis De tale store och opbleste ord/ som dog ingen nøttighed haffue i sig Och locke dem met forfengelighed til legemens løste som meste flyde fra dem/ saa de nu leffue i vild farelse Men det gode som aff min lerdom er kō-mit er dette At denne eders gresselige handel oc Gudz forhaanelse er nw kōmē i liusit oc bleffuē obenbare oc fordømt / huilkit saare megit gaat er/ Oc megit mere gaat daglige der aff kommer Men hoss eder er uit gaat forderffuit oc til in-ted giort

Om band

Saa vide i vel selff met det første det store groff och veldighed som i haffue eder till tagit som er det store band/ som kallis Ex communicatio maior (Huilket dog rettelige hør den verdzlige offuermact til) Och i ere

der vdi bleffne saa mectige/ath Pauen haffuer veret mectig offuer Keyseren/Konger oc Førster til ath affselte dem/och gøre sig selff till en verdzlig Keysere/ Lader eder sige kere herrer det er icke ret / Eders band skal kallis det lille band / som icke verden /men hiemelen tilløcker oc fra Cristenheden oc Sacramentet fraskilyer Som Christus siger Mathei x viii /holder han nem for en hedning om han icke vil høre kirckē etc/Oc S. Pouel siger i Corint v huad ligger mig mact po dē sō vdē til ære / etc Effter thi ath andre sticke skulle forbedris / saa motte mā oc dette forbedre Thi at inted offer eller tieniste er Gud behageligt som er kommet aff røffueri siger Esaias

❧ Vdi den maade skal band brugis ; Ath man skal straffe obenbare last och skam /som er/ Røffueri /Horeri /Boleri/mord/hord Aager/dranckeri Ketteri Gudz bespottelse oc deris lige/ som cristus lerer Mathei x viii /At band skal dem offuergaa som icke ville vere kircken eller menighedē lydige/ Saa lerer io kircke icke andet en Gudz ord /siger mig nw huad gaat eller gammelt er der hoff eder bleffuit aff bandet/Er her icke en ny obenbarlig misbrugelse opkōmen Jeg vel tige ath i haffue mange wskyllige fromme personer forbandit och fordømt och affliffuit for kettere / Band haffuer dog mest til inted andit verit brugit En til at indkreffue oc indmane sin geld skat oc rēte met/oc der met offte kōmit

dē menige mād i stor sorg oc bedrøffuelse/thi ath
huess strenghed eders onde Officialer oc andre
prester haffue her met brugit effter deris eget sind
det vide i vel selffue en del Och ville wi nu her
effter gøre it kalē dar aff saadāne eders dygder/at
i skulle det kūde begribe/at wi haffue forstondit
eders misbrug her vdi Oc giffuit det den gātske
verden til kēde(om saa er at i icke ville gøre no-
git her til paa denne Herre dag)

❧ Men paa den side som Band skulle hafft sin
rette mact oc brug/der haffuer det verit it afflad
oc idelige benedidelse/och motte plat inted bide
paa Bisper Domherre Pauer eller Cardinaler
Her ville ieg gerne høre en Canonist Doctor sō
mig ville opregne huor offte ath Pauen/Cardi-
naler/Bisper/Prester/Stict/Closter ere for Si-
monie oc andre wdygder skyld bansettet och for-
maledidet/effter som Canones oc den Aandelige
ret vduiser Huo holder dem fore at vere i band
Declaratio staar och er hoss dem/Huilcken saa
heder Han er i band/Han er i band som wi ville
der i haffue Oc huilcken wi icke ville der i haff-
ue/han er icke i band Saa seer nu kere herrer/eff
ter thi at eders vilge skal gaa for rettē Saa kā
oc vel Christenheden saadanne Pauer oc Bis-
per vel miste oc ombere

❧ Oc ieg ville gerne vide huad mand dog skulle
holde eder fore/christne ville i icke vere/effter thi
ath i icke ville lide Christi ord oc ordinantz/Pa-
pister ville i icke heller vere/ford iath i en megit

mindre holde Canones och den Kandelige ret Som och vel tungere er ath holde en Euangelium Er det icke en sielsyn oc vnderlig ting ath det Pauelige vil icke vere Pauelige/ oc giffuer sig dog for Pauelige vd/oc ville haffue kirckens gotz oc regimente all ene til deris profit/och icke kircken til nøttelighed Disse sager time sig icke Vallan saa bliffuer altid Epicuriske oc Curkiske/det ere i dog vißelige Men at i io ere Epicuriske oc dog nu saa daglige skrige oc robe/ at mand tager gotzet fra Closter/oc Stict Der fore maa ieg nu holde en hemmelig och venlig snack met eder

¶ Det er vel sant/det behager mig oc icke at man saadant gotz saalunde til sig røffuer En dog ath de onde Lutherske gøre det mest/oc mere haffue der aff en de mand beskriger for Luterske Huilkit vel beinsligt er/ oc besynderlige befalder mig det ille/ath onde forgifftige skalke faa det (som ieg vel ved)oc de som det icke fortiene/men de som arbeyde och trolige tiene/der vil ieg icke gøre mig samittighed paa/om de faa nogit der aff oc der paa ville ieg gerne lade suare mig/ Effter thi ath der er obenbarlige tuende honde Closter tyffue oc Stict røffuere til/Huilcke dog vnder disse tuende skulle rettelige naffn giffuis/den ene part er vduertis/den anden induertis/De vduertis ere de onde oc vuerdelige som forsagt er De induertis ere de Bisper/Domherre oc Munke sciffue/som beside saadant gotz och misbruge

det til all wtuct oc wdygd/oc offuertrede samme gotzis rette skick oc ordinantz wbeskemmede/ oc sende store summe til Rom oc faa dubbelde skale ke til bage igen Oc der met saa skendelige plyn dre oc berøffue Stictene

☞ Mener du icke ath Keysere/Konger/ Førster oc herrer/som saadanne Biscops dømr oc Clo ster haffue sticter/wore ia saa vise oc fornymstis ge/ath de der met ville sticte hore hwss/eller den Rommiske røffuere kircke/de hagde vel anderle: dis der til skilled sig/oc icke horer oc skalke/ eller de Rommiske tyffue oc røffuere deris gotz och penninge tilskickit Den stund ath nu saadanne seller/beside Stict oc Closter Oc de personer bru ge saadant gotz huilcke de som det haffue sticter icke mente eller ville/oc haffue det saa vnder sig emod deris vilge och ordinantz lastelige det for tere/oc skendelige det til hobe samble Oc der off uer ere i band/oc paa høyste irregulares Saa sig mig nu huilcke de argiste Stict røffuere oc kirc ke tyffue ere/da skalt du vel se Pauen øwerst si de til hobe met alle Cardinaler/ Bisper/ Dom herrer/Abbeder oc Muncke Thi ath de icke hol de och gøre de ting for huess saadant er sticter Men gøre der tuert emod som wsindige rasere oc galne/tage och bruge samme gotz effter deris egit sind som de selff ville Eya kere / kant du se en skeff i en andens øge/ oc klage oc skrige der offuer/ath man formindsker ceht til inled gør de Aandelige personers gotz

Saa maa mand oc dig vnderuise om den bielcke som er i dit øge(som du icke vilt se)oc giffue till kende/Kant du det ene sige/saa maat du och det andet høre/Paa det ath dw skalt vide ath andre folk haffue oc øgen/och kunde och føle lucte och høre

❧ Der som i ville nu foregiffue/at man skulle icke tage eder fra huess eder tilhører/ Vist skall man icke tage fra eder huess eder tilhører Men ieg ville alligeuel gerne lege met eder der om met eders egen Aandelige ret Huilcken ret som fordømer/forbander/formaledider och setter eder vdaff/oc siger ath det er icke eders gotz/det heder Deponatur/thi ath i icke holde eders skick oc ret/oc haffue der met eder selffue affsat Der fore haffue i forkast samme gotz effter eders egen ret lang tid siden/som i haffue her til veldelige hafft vnder eder som fordømde røffuere/ thi ath skulle man declinere oc coniugere det verbum Deponatur/per omnes personas/ huor ville da Pauen/Cardinaler/Bisper oc Cannicker bliffue Der skulle visselige bliffue ith verbum impersonale der aff/ath der skulle ingen persone beholdis Tøckis eder det ath vere skelligt/ath mand skal haffue medlidelse met eder/ath i icke holde eders egen ret Saa lader eder oc tøcke ath det er skelligt ath haffue medlidelse met dem / der fra eder (som ere wangerfulle Simonister/oc forbannede røffuere)saadant gotz fratage/oc ville icke lade eder det beholde Effter thi at de haffue der paa

eders egen ret Som heder Deponatur Saa ſkul-
le dog eders begering ſke Ath man lode eder be-
holle hueſſ eder tilhører/det er horeri oc ſkalckeri
Oc hueſſ eder icke tilhør/det er gotzet oc renten
det ſkulle mand icke lade eder beholde Men tage
det altſāmen igen fra ſaadanne tyffue oc røffuere



Er met vil ieg ingen haffue vn-
der tagen/huer acte oc beſinde met
ſig/vdaff hueſſ fortieniſte eller aar-
ſage han bruger ſaadant gotz All-
eniſte ath ieg gør her vnderſket
paa det aandelige gotzis brugelſe
mod dem ſom ſaa ſkrige oc robe/och ſiger ieg en-
nu ath der ſom Stictenis och Cloſternis gotz
ſkulle ſaa ſkendelige røffuis oc ſendis til Rom/oc
ſkendelige met horer och ſkalke forteris Och de
gode menniſkis mening ſom det haffue ſtictet
ſkulle ſaa gantſke feyle oc bliffue forgeffuis Da
ville ieg megit helder ath Keyſere/Konger/Her-
rer och Førſter ſkulle det ſelff her i landet holde
oc ſkicke det i bedre maade Thi ath det er io viſt
ath de ſom ſaadant haffue ſtictet ville der met
ſkicke fromme/tuctige/ Chriſtelige oc erlige per-
ſoner Icke dem ſom ſkulle ſtaa oc robe i kor/el-
ler bære høg paa hand eller driffue aarkeløſhed
Men de ſom ſkulle ſtudere/leſe och bede/ath man
kunde der aff vduelge fromme och lerde perſo-
ner till Biſper/Sogne preſter/ Predickere/ Sco-
lemeſtere/ Landzelere / Scriffuere Lige ſom det

woꝛ i foꝛme tid begynt oc tilgick Men nu at de saadanne embede oc gerninger efftlade oc foꝛ actt/och der til met bespotte och foꝛfølge/oc ere mangfoldelige i band/ Saa ville iegh icke der fo-re grede/om de der offuer miste deris rente och penninge Oc det kallis beneficium pꝛopter offici um Men icke Beneficium pꝛopter Maleficium Det lerer eders egen ret/oc straffer det met band paa det alder strengiste/oc kaller det Simoniam



Ig mig nu huilcken Paue / Bisp Stict eller Closter som her til nogē tid haffuer det angrit / eller ladet sig det tøcke ilde at vere At de lode saadanne officia vndergaa Eller foꝛarbeyede oc tracterede der paa ath de skulle komme op igen Oc haffue dog brugit saadanne Beneficia oc der i leffuit dubbelte kircke tyffue/oc tuefoldige Clo ster røffuere/thi at de haffue icke all eniste hafte saadant gotz vnder dem(huilcket dog er stictet til andꝛe personer en de ere)men de haffue oc røff uit och staalit fra den gantske Chꝛistenhed Och foꝛhindꝛet mange gode fromme lerde Chꝛistelige Bisper/ Sogne pꝛester/pꝛedickere/oc andꝛe gode nøttelige personer sō mād icke kūde ombere Huil ke mand skulle met rette haffue giffuit saadant gotz oc Beneficia efftez deꝛis mening oc vilge som det haffue stictet Men de deꝛ saadant stickte de/mente icke de offitia ath du haffuer en lang kioꝛtel/ith ryckelyn/en plet paa hoffuedit/eller at

føre dig i en messehagel eller huide kleder Det
kunde stocke och stene vel bere De ville ath de
personer skulle ophøffuis oc hielpis/som Christē
heden skulle vere til trøst oc salighed
¶ Der som i ville megit bramme/ oc lade eder
tøcke ath mand skulle saa lade eder Stict oc Clo
ster/och alting saa ganske fonge for handen igen
Saa maa mand eder vel saalunde skellige suare
Ikere herre giffuer och gantske tilforn igen eders
dubbelte røffueri/som er personer och gotz De
personer haffue i røffuit fra Christenheden Det
gotz haffue i staalit fra stictene/giffuer saadant
igen At de rette officia kunde komme paa gang
igen/saa følge de beneficia eder skellige Thi ath
der ligger Christenheden mere mact paa saadan-
ne personer/en paa alt det gotz oc herlighed som
den gantske aandelighed besider Der som i det
icke gøre/da vil det icke bliffue ith gaat regen-
skaff/ath i all eniste ville regne vdgifften/oc vn
dersla oc forgette indtecten/Mē maa alt anderle-
dis vnderuijse eder at regne/oc bedre se oc vocte
paa eders hender/thi ath i haffue opbaaret och
anāmit herrens gotz/at i skulle der met holde oc
tage til eder erlige personer/huor ere de sāme/sē
der dem hid Ja i ere oc de som lade de arme per-
soner forgaa och forfaris/ ath Christenheden io
paa alle sider formedelst eders skyld forderffuis
i grund/all eniste at eders Epicuriske Bug/ kan
staa vel och bliffue ved mact Dette vil ieg der
faare haffue sagt / ath mand maa see huad

de vinde der aff/som døme paa en skeff i en an-
dens øge/naar de yppe deris geckeri oc daarhed
Betencker eder fordi ret/oc beder Gud om hielp
paa dēne Herre dag Ath i kunde nogit gaat skic
ke Sagerne ere store oc suare/ oc ligge(diss ver)
saa dybt forsunckne ath mennißkelige krafft och
fornufft icke heer nogit kunde skaffe Band er io
aff nødē Men herre Gud det maa dog icke affsi
myggene och sluge Camelene/ ellers bliffuer
der inted aff De sticke om Bod/Messe/tro/Dos
och gerninger haffuer ieg vel sorg/ ath de skulle
vere forhøye til ath forstaa hoss eder Der fore
haffuer ieg ith føye haab/ath i skulle nogit ret
kunde der vdi beslutte/helst fordi ath eders vise
oc lerde icke selffue det forstaa/Oc saadanne stic-
ke kunde icke met nogen mennißkelig krafft och
fornufft handlis oc tracteris Men all enste ved
Christum selff oc den Helligand skulle de hand-
lis Thi ath der haffuer neppelige verit ith eller
tw Cōcilia/i huilcke der haffuer verid tracterid
om disse sticke siden det første Concilium waar
som staar Acto. xv ca. Der fore vil ieg fram-
delis inderlige bede oc formane eder om de sticke
i huilcke mand icke besynderlige den Helligandz
opliuselse behøffuer men de ere hoss de christne
begribelige oc visse Oc kunde forfaris met for
nufft oc forstand/forstaass oc begribis/Oc først

Om Sacramentens beg-

gē part

HEr vide i io vel At dē ene part er en forderffuelig Ny handel / mod Christi clare oc skinēde ord/oc mod den gantske Cristenhedz gamle och lange brugelse / Huilket før er eder met megen scrifft veldelige tilkende giffuit/ och dog haffue i en naw stor fiendskaff met all ny hādel I haff ue icke all enniste den lastelige ny handel anāmit oc holdet /Men oc saa met greselige bulder och forfølgelse veldelige effter ederss egit sind for-suarit /Oc der met Gud fristet och forsøgt paa det høyste /oc hans hellige ord forhaaned oc for dempt Gud giffue at i vel bøde oc bedre eder och skicke eders sind effter hans hellige ord / I kunde det icke met nogen scrifft bestaa / Skulle i oc met ret vold oc macl/ staa mod scrifften / Da vil det icke vel ende sig paa det siste Det vil oc inted hielpe eder at i sige /ath mand skal intet nyt gøre eller nogit foruandle/oc dog haff-ue i hørt at dette sticke er io en ny handel/oc at i ere de som ny handel och foruandling vdi all Christenheden haffue indført for vden ende och ophold /Men alt det sō foruandliss effter Gudz ord / det er icke ny handel / Der fore skulle alle seduaner vige /ehuor gode de ære eller synis si ger eders egen ret/ Saa er io Gud oc hans ord eldre en i ere / Det er euigt Fordi skal det for-uandle oc regere baade nyt oc gammilt /Oc sig huercken aff det ny eller gamle regere lade

Di

❧ I giffue oc faare oc sige At mand skulle in ted forandle eller forny mod kirckens vilge oc samtøcke Huor er da kircken/Ere i den/saa vi see oss breff oc segel der paa / eller beuiser det el lers met eders greninger och fruct/ Huor faare ere wi oc icke den / som ere saa vel døbte som i ere /oc lære/ predicke /haffue Sacramente/ Tro Bede/elske/ haabe lide mere en i /Eller ere i det fore kircken /at i indføre idel ny handel / och der offuer forandle Gudz ord oc laste forhaane for følge oc der til met drebe andre /Oc beside och vnder eder haffue Stict oc Closter som kircke røffuere/ Ja i ere dieffuelens kircke/Huilkē der er en løgnerinde emod Gudz ord oc en mørderin de/lige som hwn seer at hennis Gud dieffuelen er oc en løgnere och myrdere Men den rette kir ke er io den som sig effter Gudz ord holder och stiller Och der offuer lider hun saa vel som wi (Gud haffue loff) gøre/ Oc wi myrde ingen / eller nogen fra Gudz ord forføre/Der fore skul le i oss megit sige /kircke /Kircke I skulle gøre oss viss at i ere kircken der staar det paa/Dieff uelen kā oc sige Jeg er Gud tilbed mig som der staar Mathei iiii Capit. Vlffuen kan och sige Jeg er hyrden Mathei v Joannis x Vi vide vel selffue at mand skal vere kircken lydig Mē wi spørge huo oc huor hun er

❧ Gud hielpe eder till bedring i denne artickel/ Gøre i det icke / da ville wi met Gudz naade / En nw gøre lige som wi her til giort haffue

Och wil ieg mere sige Ath det som i noget eff-
terlade och offuer giffue nw paa dēne herredag
Da ville wi icke tage det effter eders mening
Lige sō det skulle nw for eders affladelse skyld
vere ret/oc haffuer her til verit Ney i skulle der
til vere oss gantske ringe Ath det skulle staa i
eders mact oc vilge /naar och huor lenge / gud
er sād eller legnactig /Eller naar oc huor lenge
hans ord skal vere ret eller wret Thi ath det
vaare alt forhøgt at opstige/Och effter Ante-
cristeligt hoff med sette och ophefffue eder offuer
Gud oc hans ord / Oc igen kalle alt wort arbey-
de Men wi ville formedelst Gudz ord haffue
eder aff tuingede Oc lige som lastere/forhaanere
forfølgere och mordere afforiffue / Paa det
ath i kunde ydmyge eder for Gud / Och be-
kende eders synd / mord och last med Gudz ord
och bedre eder sō de der her til haffue giort wret
och forfølget Gudz ord / oc vdstyrt wskyldigt
blod Saadan synd oc last ville wi haffue wdult
oc icke heller tige oc sātøcke det /oc gøre oss del-
actige met eder i saadan greselig handel Men
Wi ville driftelige framsette huad der er for han-
den /oc ville det met eder paa det yderste vdhol-
de /paa Gudz ord vegne som i forfølge / Oc sō
ieg tilforn haffuer sagt behøffue wi ingelun-
de eders Herre dage/ eller beslutelse der till
Vi staa der som wi staa / for vden eders
medhielp / Ja och mod alle eders fortrøckel-
se bulder och galenskaff / Men for eders oc

for det arme folkis skyld gøre wi her vdi huess wi gøre Om wi eder eller nogre aff eder oc det arme folk kunde hielpe oc raade Gud til loff oc ære /oc Christenheden til nøtte

Om den Vectestat



Elibatus/Det er den wectestat eller forbudet Ecteskaff (som i vide) Er oc en aff eders Pauelige ny handel / mod det euige Gudz ord oc den gamle Christēhedis brugelse / och mod Gudz egne creatur och skabning /Der met fuldkōme i den Prophetie Danielis xi capittel Der taler han om eders Konge At han vorder icke acten dis nogit det gud tilhører /Och ey kerlighed til nogē quinde Det maa io vere en stor oc megtig forhaanere sō forsmaar oc foracter quinder/som Prophetē her for en besynderlig Antechristelig forserlighed framsetter nest effter affguden i Dē gāle translatio indeholder Erit in cōcupiscētiis feminarum/ Han skal haffue stor begering till quinder Det vaare icke en Antecristelig dict / Man motte saa sige Erit in cōcupiscentiis masculorum En dog ath han det sāme och der met mener /Thi at han siger Affectum erga mulieres non curabit /Huilken den rette text er

☞ Nw kere herrer ville i vere fromme oc gø-

re vel /da tuinger eder i dette sticke til bod och
bedring /for all den wsigelige iammer /oc man-
ge/honde vtuct som i/i den gantske verdē aff dē
ne forbannede Pauelige ny handel er vd kōmē
huilken eder alle paa halsen ligger / oc liggendis
bliffuer der som i icke gøre der nogit til/oc for-
handle det Her høre i vel at det er en Antecrist
elig grumhed oc plage /at foracte kerlighed til
quinder det er at forbiude ecteskaff Thi at gud
haffuer skafft quinden manden till ere oc hielp
Der fore vil han haffue saadan kerlighed wfor
buden oc wforactet Kødit och dieffuelen lære all
eniste at bruge quinder til vānere/ och at skende
den ene effter den anden Kige som eders ny ecte
løse(ieg hagde ner sagt æreløse)stat her til giort
haffuer och en nw gør / Det heder icke ath el-
ske quinder/men ath søge och elske skam och w-
tuct hoff dem Oc holde och acte dem for horer
oc skøger / oc icke for erlige quinder / Ath ingen
mand kan der effter haffue dem kære Men Gud
vil at man skal holde dem for hustruer och det
skal man gøre erlige och met kerlgihed / Det er
at man skal holde sig i ecteskaff Oc bliffue hoff
dem met ret ecteskaffs kerlighed / Det er Gud
vel behageligt /men det er konst oc naade

☙ Vide i vel och ath det Siette bud ord siger
Dw skalt icke gøre hord Dette bud (lige som
alle de andre)gøre ingen vndersked paa personer

ne/were sig Aandelig eller werdzlig prest eller ligmand/Da skulle de icke bryde ecteskaff Det er at mā skal icke beware sig met en ādē mandz hustru Den stund det forbiuder huer mand den andens hustru Da er det io wist ath det tilste- der huer mand at haffue sin hustru Ja paa det at ingen skal beligge den andens hustru/da tuin ger det til at haffue sin egen hustru/Om det wo re sant (som de Canones laste oc straffe) At en sogne prest kunde icke tiene Gud om han hagde sin egen hustru Saa motte det Siette bud gant ske opholde oc icke anrøre alle personer/oc tilste de dem egne hustruer

❧ Desligest motte ieg oc saa sige om de andre Budord/Dw maat icke haffue eget gotz oc pe ninge /ellers kant du icke tiene Gud / Som det Siuende bud dog siger Du skalt icke stiele fordi tilsteder det ath haffue eget gotz och penninge / oc forbiuder / all enste frēmet gotz Ja paa det ath man icke skal stiele / da biuder det at haffue egit gotz Saa wed ieg och icke en nw om det er større fare til synd hoss eget gotz och penninge en hoss egen ecte hustru / Girighed Mām̄on guld gotz penninge oc saadanne kompane/ere sa delige megtige /Men sūma det er ith stort skal keri som Canon wduiser At hun siger At man kan icke tiene Gud hoss egen hustru De han dog

vel tiene Gud hoss egen Mãmon guld pēninge
Slot gotz Steder Men det er sant Ath det er
bedre at tiene Gud hoss sin egen ecte hustru /en
hoss egit gotz oc pēninge (en dog at det icke hin
drer en christen) Thi ath man haffuer dog en
hustru/ oc sorgen er nw vte naar hā hende faar
Och hun kan sig selff beuare /Men aff gotz och
penninge kan man aldrig faa nock aff/ men sør-
ger altid io meer oc meer for vden alt ophold /
huorledis mā det formere oc beholde kā/ Saadā
sorg oc begering er dē rette forhindring til gudz
tieniste /Huilken sorg en ecte hustru kan vel be-
tage en sogne prest /och besørge hans /och lade
hannem slet tiene Gud
☙ Item saa skulle och vel en abe sige mod det
femte budord/oc sige Dw kant icke haffue vaa
ben /bysse/oc andet verge/ oc der hoss tiene Gud
fordi ath dw motte nogen drebe /gøre skade /el-
ler der met forhindriss /Thi at det femte budord
all eniste forbiuder at ihielsla /oc tilsteder allige
uel vaaben oc verge Ja paa det ath mord skall
affstilliss /da biuder det at haffue voben oc ver-
ge Huor fore haffuer vort ecteløse hellige folk
baade deris egit guld oc penninge /voben oc ver
ge/ oc stride trøstelige /Hindrer det dem inted til
Gudz tieniste / Ney / men en ecte hustru hinder
dem Det haffuer veret en stor geck /som saadā
en Canon giort haffuer En geck gør flere /saa
haffuer en geck forblindet all verden oc alle høg
lerde klercke

Dieffuelen Ville det begynde met den Canon
At hans ecteløse skulle ingen egen hustru haff
ue Mē i dē sted alle ādre mendz Hustruer Døt-
ter/ piger och der til met Sodoma .Huilket de
icke hagde giort om de hagde verit giffte /De
sluget i den sted som de skulle brugit deris egit
gotz (thi det er surt ath forueruffue) haffue de
forsluget all verdens gotz oc forbrasket oc for-
teret det i orckeløsshed /huilket dog hagde bleff
uit wgiort / om de skulle det selffue forurffuit
met arbeyde/ Saa haffue de oc forbudit voben
ath de motte regere alle Kongers suerd / oc gø-
re met dem huad de vilde Huilkit oc hagde vel
bleffuit til bage /om de skulle all eniste hafft de-
ris eget Men det er ith stort vnder / at disse try
sticke/ Som er Alle honde fri wtuct Alle honde
gitsing oc practtering Alle hōde voben oc krig
skulle icke hindre disse ecteløse helgen i Gudz
tieniste /oc en ecte och erlig hustru skulle hindre
dem der vdi

❧ De der som alting skulle io fegle At Pauē
Bisper Cānicker och det folk / ville io bliffue
i deris ectel øse /horeri oc skalckeri stat / Effter
som den hedenske Poete siger At bolere oc hore
herst tage sig icke gerne nogen ecte hustru Saa
haabis mig dog/at i forbarme eder offuer de ar
me Sogne prester oc siele voctere / oc tilstede dē
ecteskaff oc at i icke lēger bliffue saadāne skedels

ge myrdiske galne / Canonister oc Jurister/som i haffue her til verid/Thi ath eders Canones biu de/ath man skulle suspendere en gifft prest/det er sette hannem aff sit embede / Men i haffue det saa met eders groffue esele oc Baganter vdlagt Ath man skulle henge/sencke/myrde/ forkomme oc fordriffue dem Saa gantske blodtyrstige/ och mordgerige ere i blodhüde/at i icke skemme eder offuer eders egen ret/ath drebe oc forkōme dem lige som eders egen fri vilge tilsiger/Er det saa ath i eder icke forbarme (som iegh sørger) da lig-ger eder saa megit wskyldigt blod paa halsē/saa megen greselig last oc skam/oc saa megen wbør lig onoskaff/ath Gud skal neppelige giffue eder naade til ath gøre nogit andet En det allene som i kunde selffue komme eder i oprør och for-derffuelse met/Som S. Peder siger ii Pet.ii ca Saa skal man dogh gøre huad Gud vil/ oc icke huess eder er behageligt

For de Muncke ved iegh inted ath be-de/thi man ved det vel ath i ere der om vel til fredz/at de wore alsammē fenden i vold / huad heller de giffte dem/eller oc ey/thi det er icke wtilbørligt/ Fordi at to Haner forligtis icke gerne paa en mydding Thi ath Munckene ville føre den vesent och leffnid som i haffue/oc gerne beside det all ene oc det staar eder icke til at lide/Der fore lader de

skeffle hensitre/de skulle icke føre nogen Bispe eller Cannicke lefnid oc vesen/det hører al ene Kircken och Gudz tienere till som i ere/Gud alsmectiste vil io naadelige oc bedre skicke oc gøre en i tencke/eller som wi off till eder forlade Amē Eller bliffuer fenden en Abbed/oc hans moter en Abbedisse(fryecter ieg)men det er mit haab oc trøst/ath i kunde icke her leffue oc vere euindelige Man maa io altid skicke oc vduelge ny sogne prester oc siele gemmere Och de vnge personer som der til vduelgis skulle icke(om Gud vill) saatunde met ederes galne eder oc beplictelse lade dem saa forbinde/elleres bleffue Sognerne der offuer øde/oc for vden Gudz ord/ och Munckens forgaa/ Saa skulle i se huorlenge Bisper/Prelater/ Cannicker/ Stict oc Closter bleffue ved mact Sogne prester mue io vere til/ alligeuel ath der wore aldrig nogen Bisp/Cannick eller Munck till

☙ Christenheden haffuer her til i saa mange hundrede aar verit opholdet for vden saadanne Bisper/Prelater/ Cannicker oc Stict/ Hwn kan oc saa vel her effter for vden dem bliffue opholden/ Der skal ingen Christen siel sig kunde rose eller sige paa den yderste domme dag/at hwn aff nogen sit stictis Biscop/i saa mange hundrede aar haffuer retteligе hørt eller lært Pater noster/ de x Gudz bud/ Troen eller ith Euangelium aff dem/eller fongit eller nyttit ith eniste biscops em bede oc gerning aff dem/ Vi haffue io her til/før

en Luter kom/faat oss selff leffuit oc trod/lige sō
wi hagde aldelis inge Bisper hafft/ och nue en
nu saa tro och leffue/ Saa ved icg sandelige/ath
all verden maa det sige och bekende / ath før en
Luters lerdō opkom/da haffue de icke mere hafft
aff deris Bispers lerdom/en de nu haffue/ oc ic=
ke heller nu mindre en de tilforn hagde/vnderta=
gendis det røffueri oc penningis beskattelse/ De
kunde huercken føle eller mercke / om de tilforn
haffue hafft Bisper/eller en nu ingen haffue/saa
gantske er dem huercken /tilgōgit eller affgongit
bispelige gerninger oc embede Oc dette heder at
haffue flittelige voctet sielene/lige saa atspørge
de en nu ath ville vocte dem

⁋ Ja sige de Vi vie och ordinere andre i vor
sted som saadant gøre skulle/ det gøre de och
icke/Men den Vie Bisp gør det all eniste/ och
han holder huercken Bispelig seed eller art Thi
han vier oc ordinerer all eniste til offer messe/och
spør plat inted effter/huorlunde eller huad man
skulle predicke/eller huad folkit er endelige be=
hoff at lære/oc der fore er Bispen oc vel til fredz
Kan men presten lese ith Requiem / da smør han
straxs den wlerde asen met sin crisme/oc lader hā
nem saa hen gaa/Gud skicker sig selff predickere
huor som helst de ere och der met opholder sin
Kircke Men for Bispernis skyld och deris tilsyn
hagde hwn vel lenge siden hundrede tusinde gon
ge verit forgaat oc plat til inted giort

En dog ath hun haffuer her til ille stondit/oc en nu ille staar Huess skyld er det andet en Bispernis som side i Apostlenis och i Bispelige embedis sted/oc gøre der inted til/men lade alting vndergaa i grund/oc skrige en nu ath man skulle lade dem faa deris regemente igen/ Fordi ath de atspørge sielens salighed Det haffuer vel verid en fin regemente /de søgte vel sielens salighed Ja fenden paa deris hoffuit som dem och rider och oss alle til wløcke paa vor halss/ som oss tilforn et vederfarit/Det er for den førstelige stat Meum et Tuum giort/Men ret biscops embede det vil vel hoss Sogne presterne och predickerne bliffue



Framdelis giffue de saa fore Vi lade och nogre personer studere i de høye scoler/som ere duelige til predickere/och der effter aff vor befalning viess och ordineris aff vore Vie Bisper Det er sant/i lade dem studere(diss ver)det gør och saa Turckerne oc Jøderne/Men huad giffue de/eller hielpe der til/Eller i oc saa/Huad giffue i/eller hielpe der til aff eders Bispelige Mammon / huor som helst nogen studerer/ huilckit i dog rettelige plictige ere/Ja det er eder alt emod ath de høye scoler ere til/thi ath eders aande stincker der effter/De Muncke ere i nu quit oc offuer mectige/Det anamme i gladelige aff Euangelio De Theologer oc lerde sō haffue ret forstand i scrifft/

ken/dem wore i oc gerne quit/de ligge eder en nw i vegn woze de borte/Vallan / da bleffue i fuld mectige herrer offuer Sogne Prester/Siden kun de i oc opstige igen offuer Konger oc Førster/ia och offuer Pauen selff/Lige som man kunde icke miste eder/oc tuinge/at vi Bisper kūde all ene ve re Guder och Herrer paa iorden/den vey ville i vd/Kere herrer er det icke sant ath det hemme lige raad i hølle i Mentz(hoff huilckit ieg icke kū de vere hoff)det sāme listelige vpsat gick po den ne bane/Hagde det saa gongit frē da hagde wi hafft verdē fuld aff asne/oc kirckē aldelis for vdē Gudz ord / Och da hagde wi icke heller hafft nogit Sogne embede mere / Thi ath skulle i la de studere(som eder vel burde)aff dē rente sō er lagt til Stictene at opholle studiū/ oc høye scoler met/da finge ingē der aff vdē hā hagde tilforn formedelst andre gode menniskens hielp studeret Oc der som han da skulle haffue nogit aff sam me rente/da motte han den købe met en stor sum oc betale hende/oc naar han hagde den betalet/da bleff han strax bunden til Stictet til ath hyle skraale oc blabre/paa det ath hans studeren och konst skulle io icke tiene til ath predicke och lære andre Saaledis hielpe i Christenheden

❧ Men ieg sette saa fore/ath i skulle sette och skicke andre i eders sted (huilckit idog icke gø re)som skulle predicke oc vere Bisper paa eders vegne/Saa høre i io vel ath ieg taler her nw om Bisper oc icke om nogre beskickere eller be

fillere En bonde eller dommere i en landzby
En købsted/En herre oc Første kan och bestille
oc skicke en predickere/han er icke fordi en Bisp
Den kallis en Bisp som skall føde Gudz folk
Thi der staar Actor. xx S. Pauli lerdom till
Bisperne saa/Haffuer act paa eder selff/och paa
den gantske hiord/for huilcke den Helligand sette
eder til Bisper/at i skulle regere och føde Gudz
Christne menighed som han igenløsde met sit
egit blod/Vaare i Bisper som eders naffn oc em
bede vdwiser/da skulle eders haar vel støzle for
denne snack/oc da waare i saa nødigt Bisper off
uer stictene/som ieg er predicker oc docter/thi ath
i skulle icke da haffue megit bedre en ieg och mi
ne lige nu haffue/S. Pouel siger i Thimot. iii
En Biscop skal vere didacticus/ det er bequem
til ath lere/som altid for vden ophold skall lere
andre/Han men icke de Bisper som ere Herrer oc
Førster eller Slotz Bisper / Men kircke Bis-
per som gøre gerningen met predicken oc lerdom
som nu (Gud haffue loff)mange fromme och
retsindige sogne prester nu gøre/ dog ath de icke
ville bære høye kløffuede hatte/ Som tre billede
och S. Nicolai Bisper kunde bære/ Men ath i
som Bisper/ skulle tilse huad ret lert er/och i vide
det icke selffue eller forstaa det / Det er leckert
Ja diss wer/icke leckert/Vi haffue her til forsa
et huad gaat eders tillsyn haffuer skicket / som

disse forscreffne sticke vduise oc til kende giffue



Ere Herrer ieg maa formane oc paa
minde eder i alle disse sticke/ thi ath
ieg seer ath i icke frøcte Gud/ oc icke
heller atspørge nogen anger och rod
for eders greselige onde leffnid och
wesent / oc i gøre eder icke heller nogen samuit-
tighed der paa/ath Gud der met storlige fortør-
nis/ Men fordi ath i nu se ath wi arme Luterske
haffue taget oss ecte quinder/da lade i eder tøcke
ath i haffue oss engong offuerkommit met ith
sticke/den stund ath i inted andet kunde finde met
huilckit i ville gøre eder gode/oc oss der met vn
dertrøcke oc ned sla/Ath eders skendelige wtøct
horeri/alle Closters røffueri/ och stictis tyffueri
Oc all anden eders greselige/ skammelige/wskic
kelige misbrugelse/skam/last/skade/och Christen-
hedens forderffuelse/skulle betecke fortigis/loff-
uis oc prisis/Ath i en nu framdelis gaa hen/Li-
ge som de rene wskyldige/oc Apostlene selff/och
hagde inted vand behoff ath tho eder met / Men
farer lempelige kere Herrer/oc seer til ath det ic-
ke feyl eder/Taler icke for stort/ J ere icke en nu
offuer biergit/ J haffue nw vell seet huorledis i
kunde skide oc pryde eder/ Men i haffue icke en
nw seet huorledis man kan eder den skøne hud
affkreng e

Och male eder saa ret vd/ath i mue spøtte ved eder selffue/pucker oc tradsser slet inted/eders sag er icke saa god som i mene



Vnde i bort tage fra oss vore ecte hustruer/som wi baade for Gud oc verden/met en god samuittighed icke for horer/mē fore vore ectehustruer holde Saa skulle i aldrig tro huor mesterlige wi ville vdsmøcke eders horer och røffuede ectequinder Huilcke i dog icke haffue met nogen god samuittighed som i vel selffue vide Oc holde dem icke helder for verden vden for eders hoter Oc mue der fore lade døme oc kalle eder baade aff Gud oc verden hore iegere oc hore verte Der til met ville wi eder/eders Rommiske Sodoma/Valske Brylløp/ Fenediske oc Turkiske Brud/oc Florentske brudgom saa vdmale/ ath i skulle se oc begribe ath vort ecteskaff haffuer er lige hafft sig offuer eders æreløse kyskhed/oc der som nogre aff eder ere icke skyldige i alle disse sticke/der spørge wi inted effter Det skall dog gelde dem saa megit som saadant forsuare / beskerme/samtøcke oc met nyde/ lige som dem der selffue ere skyldige der vdi/fordi ath de icke saa danne straffe met band / som Euangelium och eders egen Ret lærer oc vnderuiser/ men i hielpe saadanne missgedre/oc gøre dem bistand/oc emod oss lige met dem buldre/ tradsse ot true/och gøre eder delactige met dem i all den greselige handel

Oc der fore ere i icke bedre en de skyldige Som der staar Roma. ii Capittel

❧ Thi at det haffuer aldrig nogẽ Hedning Tur⸗ker Paue Keysere eller nogit menniske paa ior⸗den skicket eller giort/ At nogen mand skulle aff liffuis for ecteskaff skyld Oc det er en ny whør lig ting aff eder ny bisper begynt sõ ere de største Stict røffuere/hore iegere/oc hore verde i eders stict som paa iorden ere Oc i gøre det icke fordi ath man skal holde kyskhed/Men fordi at mã vil icke holde horeri och vtuct som i gøre / thi at i lade dẽ bliffue vstraffede sõ det gøre Oc kã ingen tro at i met saadant straff rettelige mene kyskhed/thi at der er icke større kyskhedz fiende paa iorden en i ere Saa ath i hẽde i eders egne legeme met all wtuct for vdẽ all ophold / paa det alder skendeligste bruge

❧ En dog at saadanne sticke ere de ringiste oc smeste mod den store almindelige och greselige handel At i ere saadanne Bisper sõ her tilforn giffuis til kende Och der som i icke en nw ville bedre eder Da skulle i met tidẽ bliffue anderle⸗dis vdmønstrede/thi at skulle wi io haffue wgu delige hore iegere och Gudz fiende til Bisper / Saa ville wi oc dem da rettelige vise i huilkẽ kircke de høre / Det skulle i visselige fornemme Thi at saa lenge som i icke lade vort ecteskaff met frede / Da skulle i io icke megen glede aff eders horeri oc Antechristelige bispezi haffue /

Dør ieg der offuer / Da er der vel andre som bedre kunde scriffue om eder In sūma Vi oc i vide /at i leffue for vden Gudz ord/ Och wi haffue Gudz ord Der fore er det vor høyste be gering oc ydmyge bøn At i ville giffue gud sin ære /och bekende bøde oc bedre eder Ville i det icke gøre /saa tager mig bort /Leffuer ieg / saa er ieg eders pestelentze /Dør ieg saa er ieg dog eders død/thi ath Gud haffuer vduist mig paa eder /Jeg maa och skal (som Oseas siger) ve re eder en biørn oc en løwe vdi den vey Asur J skulle dog for mit naffn ingen ro eller huile haffue indtil saa lenge ath i encten bedre eder / eller oc vndergaa i grund

☙ Der fore tilbiude wi eder kaaret ☙ Først Ath der som i icke ville eller kunde / fuldkōme eller gøre Bispelige embede oc gerning/ Oc san delige sandelige/ Men iære icke duelige met al le eders vise oc lerde til ath predicke trøste eller vnderuise nogē samuittighed ret Saa lader oss dog eders embede(som i ere plectige til at gøre) bruge Och tilsteder oss ath wi mue frilige lære Euangelium / Oc lader oss tiene det arme folk som er begerendis at vere fromt/forfølger dem icke /oc forbiuder dem ey heller den del /sō i icke selffue gøre kunde (och ere dog plectige til) eller andre som det for eder gøre ville

☙ Til det Andet /Da ere wi der fore inted aff

eder begerendis / huercken penninge eller rente
Mē wi ville forbide oc forrackte huorledis gud
vill ellers forsee oc nere oss/paa det at i mue saa
ledis vere for vdē arbeyde oc møye/oc quit for
saadā kaast/dog icke fordi at wi haffue saa stor
løst til ath predicke/ Jeg siger for mig ath ieg
ville inted budskaff heller høre/ En ath man
ville sette mig aff predicke embede/ Jeg er vel
saa træt/aff den store wtacknommelighed/som er
i folckit Oc megit mere aff den vdragelige be-
suaring oc tyngsel/som dieffuelen oc verden mig
tilskynde/ Men de arme Christne siele ville ic
ke at ieg skal det forlade/ Saa er der oc en mād
heder Jesus Christus han siger och ney der til
Hannem vil ieg gerne skellige effterfølge/ Han
haffuer vel mere for min skyld fortient / Saa
vide i (Gud haffue loff) nu selffue alle / ath de
Luterske predickere ere fromme/oc gøre eder in
gen skade/Men de ere nøtteligere/ en alle eders
oc Pauens vise oc lerde/och i haffue icke hafft
frommere kettere/oc i kunde en heller frommere
faa / Bedet Gud ath i mue beholde dem

☙ Til det Tredye/da ville wi lade
eder bliffue de samme som i ere (som wi her
till haffue giort) Ath man skal lade eder bliff-
ue Herrer och førster for fred och andet telligt
skyld / Och lade eder beholde eders goltz
Huilckit de Husiter och de Wiglephister dog

icke hagde giort / och ey heller noggen Suermet geyst gøre ville / Der aff see i vel ath i haffue icke fiende i oss/men megtige venner Ja oc sto re beskermere Thi huad skader det oss /ath i ære Herrer oc Førster Er det saa at i icke ville gø re for eders stat oc embede hueffret oc tilbørligt et/Vallan Da skulle icke wi/men i selffue gøre regenskaff der fore Holder dog all eniste fred oc forfølger oss icke Vi bede icke meer aff eder /oc haffue ey heller andet bedet / En om ith friit Euangelium I kunde oss/oc wi eder hielpe till fred /gøre i det icke / Saa beholde wi æren /och i miste baade fred oc ære

☙ Till det Fierde kunde i begynde igen den Bispelige tuang (Met saa skel ath i tilstede oss det Euangeliũ friit) Der vil ieg oc for min deel trøstelige tilhielpe oc raa de Vaa det at i dog nogit aff Bispeligt embede oc mue haffue Saa hagde i da tuende Bispelige embedes sticke/det ene at wi oc predickerne stray skulle lære oc predicke Euangelium Det andet at i skulle saadant hielpe paa gong met bispelig tuang /All eders personlige leffnit oc førstelige vesent / sette wi til eders egen samuittighed oc i Gudz hand och mact Vi haffue icke heller al drig taget fra eder her til saadan tuang/I haff ue selffue ladet hende ned falde /fordi at den tid i kunde icke der met det afflad och anden wlidig misbrugelse aff stille/da lode i det plat ned falde

Oc ville icke beskerme vort Euangelium/ och ey heller lide det Men vende den tuang mod oss och Euangelium Her motte man vel støde sig oc bliffue stum /thi at Gud haffuer det icke skic ket emod sit ord /men for sit ord



Sandelige wi kunde oss icke høgre el ler ydermere tilbinde (offuer det dag lige tilbud gode vilge oc tieniste) Huil kit wi eder/ der for vden oc alle fiende skyldige ære / Vi ville fuldkōme eders embede oc nære oss selffue/ eders konst for vdē Vi ville oc hielpe til at i mue bliffue de sāme som i ære Oc der til raade at i skulle haffue offuerhandē oc tilsee At det kā ret oc lige tilgaa/ Huad skul le wi dog ydermere gøre Sandelige wi bære en suar byrde Thi wi haffue eder och de Suermes geyster/oc all verdē Ja oc alle dieffle paa vaar halss / och ingen hielper oss / Ville i icke en nw hielpe/men altid nedtrøcke Saa seer til at i icke bryde ryggen i tw paa oss / och saadan vor tol modighed forhøyt forsøge/ Der som i ville for trøcke de frōme Kettere som eder bære /saa seer til huor i bliffue Det spil (diss ver) er oss nw icke mere i handen som det her til verit haffuer Dieffuelen haffuer oss det forueet/sandelige wi kunde icke mere hielpe eder/hielper eder nw selff ue /oc anseer icke eder selffue /Men den menige mand och gode fred /Det er skøt høyt paa tiden Vi wille oc gøre vort beste der til/Er der nogit

gaat och retsindigt hierte iblant eder / Da kan det wel mercke och befinde aff all denne scrifft / ath ieg siger oc maa sige sandhed / Och ath ieg mener det aff hiertet met eder oc huer mand tro lige / Jeg kan dog icke mere / thi ath i haffue suare och drabelige onde sager

☙ Om nogen wille her tencke / Det er leck/ert ath høre / Ath de Stictbisper skulle regere Kircken / Effter thi mand wed wel / ath de icke kunde / oc ey heller wille det lære Som S. Po/uel siger i Ti. iii ca. Om nogen kan icke forstå de sit egi; huss Huerledis skulle hā da forestaa oc besørge Gudz menighed / Oc man seer oc wel for øgen Huorlunde de Bisper forestaa deris Stict och holde dem i tuct och ære Saa ath de ere impunita lupanaria och latrocinia et cetera / Huar Jeg wed wel at det saa er (diss wer) Men paa det at de wsalige Kempene skulle see ath wi søge fred och ath der er ingen feyl paa wor side Da kan ieg och wel lide ath de besørge sognerne och predicke stolene met geystelige per soner / oc saa kunde hielpe Euangeliū paa gāg Jeg seer helder ath der bliffuer brøst och breck hoss dē en hoss oss gud haffuer wel tilforn forme delst onde och forgifftige skalke regeret oc giort det sō gaat er / Oc maa man befinde at dē tid er och nw som Herodes och de Rommere solde pre ste embede til Jerusalem / Och Gudz ord och tieniste bleff dog wed mact / Men wilk de der

offuer fortrøcke Euangelium/och saa gantske wangerfulde bliffue/Da mue de staa deris egit euentyr Vi predicke deg huad wi wille/Och de side icke saa fast Ath haffue de løst til wløcke/saa kan Gud snarlige opuecke en andē Myntere som dem skal fuldkōmelige nedsla i grund Ville de icke vere Bisper i Gudz naffn/saa ere de badere i fendens naffn/Men det for vdē At wi icke ville vere en skyld eller aarsage ther til De Lutterske bliffue vel mestere den stund Christus hoss dem/oc de hoss hannem bliffue/oc der som en baade Dieffuelen Helffuede Werden førster och alle andre bleffue galne

❧ Det wille nw bliffue for megit oc forlangt ath handle her flere sticke Gud hielpe eder paa denne Herre dag saalunde ath handle oc skicke/ ath det skal icke gøris oss behoff Ath begynde alting paa ny igen/thi det bliffuer icke gaat for eder Oc wi vilde oc helder vere den møde och wmage quit och Paa det ath i skulle icke tencke ath det er løse oc true ord som ieg nw siger Da vil ieg her effter fortelge saa mange stic-ke och Articke som mig nu ihu kōmer Huilke paa baade sider øffuis oc brugis

De sticke som nøttelige ere
i den rette Christelige kircke at handle
huilke wi bruge oc øffue

Huad loffuē er
Huad Euāgelium er
Huad Synden er
Huad Naade er
Huad Aandz gaffue er
Huad den rette bod er
Huad det rette scrifftemaal er
Huad Troen er
Huad Syndens forla-delse er
Huad Christelig fri-hed er
Huad Fri vilge er
Huad kerlighed er
Huad kaarssit er
Huad Haab er
Huad Daab er
Huad Messe er
Huad Kircke er
Huad Nøgle er
Huad en Bispcop er
Huad Diaconus er
Huad predickere embe-de er
Huad den rette Cathe-chismus er Som er de thi Gudz bud / Pater noster och Troen.
Huad den rette bøn er
Letania
Lese oc vdlegge scrifftē
Huad gode gerninger er
Vnderuisig i Ectestkaff
Børn drenge oc piger
At hedre offuermacten
At Tucte børn
At Søge de siuge
At besørge fattige folk oc Hospitall
At vnderuise dē sō ere i detiss yderste tid

Saadanne sticke haffuer aldrig nogen aff eders Bisper handlet Och haffuer ingen aff eders

Alter kleder
Liwſſ/ Liuſeſtage
Billede
Taffler
Trekaarſſ
Bluſſſtage
Phaner
Røgelſe kar
Fwnt
Monſtrantz
Ciborium
Sacramente hwſſ
Kalck och Diſk
Orge werck
Klocker
Wiit wand
Wiit ſalt
Wie vrter
oc alle honde mad/ och
det altſammen vden
nøttørt al eniſte for en
beſynderlig Gudz tie-
niſte emod troen

J faſten

Aſke Onſdag
Faſte dwg eller hun-
ger dwg
Ath holde faſte preſter

me Vndenſagne
Hiemmel fart till non
Letania meth helgen
Marie loffſang
Salue oc andet
Scrifftemaals marty-
rium
Bod oc fylleſt gørelſe
Konge Preces
Palme Aſen
Palmer ath kaſte
Palmer ath ſluge
Palme kaarſſ
Tuinge til ſcrifftemaal
Tuinge til Sacramētet
Ath krybe till kaarſſit
køſſe oc tilbede det
Kaarſſit ath begraffue
Halff meſſe löge fredag
Ath leſe Pſaltere hoſſ
graffuen
Mørcke Otteſang/ſom
de ſiunge i dimel vge
om afftenen
Icke ringe met klocker
men ath løbe met ſker-
rer oc klapper
Ath predicke Paſſen al
ene i otte timer
Ath vie Ild

Ath vie Paaske liuss
Ath tage kaarssit op
aff graffuen met en Fa
stelagens leeg
Ath vie Kager oc an-
den mad om Paaske
dag
S. Marci process
De andre Gongdage oc
process som der nest eff-
terkomme / baade tho
Gud til all wtuct
Hiemmelss fart
Den Helligand om pin
getz dag
Process hellig Legemis
dag
Vor frues opfarelse
Kørmøsse høytid
Patrone høytid

Almindelig offer dag
Tamper dage
Alle Helgens dag
Alle Siele dag
S. Mortens gaass en
Aduent/mere Marie
Christo tu̅ tieniste
Rorate messe
Vor froes vndfangelse
Tre Christ messer
Aparuit met en faste-
lagens leeg
S. Staffens dag ath
bruge alle honde met
heste
S. Hansis drick
Kyndelmøsse / som er
ith vox marcket
S. Blasii liwss
S. Agate liwss


Er vil ieg nu opholde/ thi ath huo
kan det altsammen saa korteligе op
regne/ Vil man icke en nw stille sig
til fredz/ saa kan ieg (eller en anden
bedre) det en nu ydermere fortelge
Paa det ath de gode Bisper oc Cannicker skul-
le icke tencke ath de Muncke haffue all eniste
syndet/och ath de ere den ene sne huide kat/ Ney
icke saa/ieg haffuer icke paa denne tid mere op-
regnet /en all eniste det som haffuer veret brugit

i Sogne kirckerne / Huilkit dog er det ringiste eders regemente / och offuer alle maade haffuer verit hoss eder foracted och met føder tred / Me skulle ieg komme til Domkirkerne / Officialers huss / Closter / Predicke Stolen / der nest til de Tygge Muncke Stacionerer Afflads Prester och Muncke paa det siste til de Sophister i de Høye Scoler / Herre Gud Mig forundrer icke / ath i saadan greselig grundløss handel oc greselighed forgette Och i søge en nw ath smøcke eder / haffuer ieg dog selff ved den leffuende Gud forget / och icke ment ath i hagde der sidet som ieg nw seer eder side / O tiger nw for Gudz skyld oc bedrer eder / ellers vil det bliffue saare ont met eder

Vel er det sant ath der ere nogre i blant disse fortalde sticke / som man icke kan bort kaste / Och nogre ere faldne som ieg icke ville ath de skulle vere faldne / Men de kunde vel lettelige opkomme igen / blant huilke er det alder beste som er den gode Latiniske sang de Tempore / En dog ath han er nw fult ner aff den ny helslige sang fordøffuit och paa det neste gelder nw inted / Dog holde wi hannem fast / och befulder han oss aff hiertet vel / Oc ath ieg nw korteligen vil sige min mening / saa er det Summe der paa Ath man hagde ladet saadanne sticke bleffuit en barneleg for de vnge børn som gaa til scole / Och lader det veret dem ith barne bille

Fiiii.

re til den Christelige lerdom oc leffuit Saa mã maa dog foregiffue Børnene ducker trahefte oc anden saadan barne leeg Och ladet det bleffuit ved den brugelse Sõ man pleyde ath lere Børn ath faste S. Nicolaus Oc somme Christo At de skulle komme om natten oc giffue dem nogit gaat i deris sko Som synis ath haffue verit vore forfedris mening / Saa store det vel til at lide Ath man Palme Asen / himmels fart oc saadant andet mere lode gaa och ske Thi at ingen samuittighed bleffue der met forført eller forargit

☙ Men ath wi gamle gecke met Biscops hatte /och Aandelig bram och stat /gaa til och gøre ith alffuere der aff Ja icke all eniste ith alffuere Men och saa en Artickel i Troen / Och Martirisere de arme menniskis samuittighed der met Och sige ath det er synd ath icke ville tilbede saadanne barne leg/det er dieffuelen selff Och der vdaff kommer det da Ath alle disse forneffnde sticke / ehuor barnelige och leckere de are Dog bestorme de / och arffuelige forderffue den Christelige tro/oc de rette nøttelige hoffuit sticke som her tilforn først er opregnit/lige som her vore eilers ingen anden hielp Uden at man skulle saadant geckeri holde / Thi ath wi (diss ver) haffue her till vel forfaret / Ath

man saadanne Barne och gecke spil / haffue ydermere oc arffueligere bedreffuit (oc en nu bedriffue) en de rette hoffuit sticke / Saa ere wi nu ved det sind och mening / ath kunde wi saadanne barne lege som lidelige ere / hielpe at opholde for de vnge børns skyld / oc for vden det rette hoffuit stickis forderffuelse / saa ville wi det gerne gøre / Men ath wi skulle holde dem for troens artickle / och dem met Biscops hatte / Narrare Der bliffuer inted aff / vere sig vred eller blid huo som vil

KÆre Herrer / dette vil ieg nu paa denne tid for en venlig och trofast formaning haffue optegnet / och paamint / Bedendis oc formanendis eder met alsomstørste flit / at i met oss ville arffuelige kalle bede oc robe til Gud almegtiste / ath i kunde nu handle vdi disse store oc groffue sager / det som hannem kan vere til loff oc ære / och oss alle til trøst oc salighed / och ville to der vdi vocte oc vere fortenckte / ath i icke smøcke / eller legge eder effter eders gamle mishandling / ath ville forsuare oc aarsage / eller veldige framgaa met eders handel / Thi hvad hielper det at i deg ydermere røre blodit i folkit (hier ferme ere alle rede / icke vden skellig aarsage) alt forbescrede / det vil och vere nød met en ydmyg bekendelse / och stadig bod och bedring dem til ath milde / sagte oc stille igen / oc dem icke framdelis ære oc for=

lerske/Effter thi ath i vide/ der som dog inted Euangelium vore til/ ath eders stat oc vesent emod eders egen ret/saare megit och vmuelige er nedfalden oc forderffuit/ oc vil icke lide eller tilstede ath i skulle strax saa igennem gaa met hoffuedet

Saa vide i oc vel ath phastus

Saa vide i oc vel ath Paffue Adrianus selff gaff til kende och tilstod met sin Legate til Nørenberg Ath den Rommere stol er skyldig vdi megen ondskaff och iammer/och bød sig til bod och bedring/Hui ville i da skēme eder til saadant ath bekende eller gøre/oc der off uer en nu holde eder stiffue i eders stolthed/ och icke vige eller rumme/ men holde det veldige meth mact/ Icke actendis ath der aff skall komme encten forbedring / eller forargelse Thi ath i vide eller oc skulle det vide/ath Christelige regemente oc velde er indsat och skicket aff Gud til forbedring/och icke til forderffuelse Som S. Pouel siger/ oc det skal icke vere no/gen tirannie/men en tieniste/ Saa kunde wi dog hielpe eder at haffue framgong hoff folkit igen Thi ieg forlader mig der till/ ath i de Luterske (som ere de fromme kettere eller i det minste de tis bud)icke kunde vel miste eller ombere/ Om i ellers nogit merckeligt och bestandeligt skulle bestyre eller begynde/Men ville i met vold och mact/stolte oc forherdede bruge eders handel/oc det saa igennem gaa(det Gud forbiude) Saa be

uiser ieg her met dem alle som tro met mig/saa
de for Gud och all verden/ Ath det er icke vor
skyld/om saa skeer ath eders stolthed fepler eder
ath i bliffue till drømere Eders blod skal bliff-
ue paa eders eget hoffuit / och gaa offuer eder
selffue/ Vi ere oc ville oc vere wskyldige i eders
blod oc fordømelse/ Thi ath wi haffue eder nock
ath verit oc paamint om eders ondskaff/ oc tro-
lige formanet eder til bod oc bedring/ oc hierteli-
ge eder til budet/ J alt det som till fred tiener
paa det høyste vnderuist/ oc icke andet søge och
begerit en vor siels eniste trøst/ Som er det re-
ne Euangelium/ ath wi met en god samuittig-
hed mue berøme oc rose oss/ at det er ingen brøst
eller breck funden hoss oss/ Men den euige Gud
som er fredzens oc trøstens Gud giffue eder sin
aand som eder kan føre oc vnderuise til all sand
hed/ formedelst vor Herre Jesum Christum
Huilcken ske loff oc tack for alle sine velgernin-
ger/ naader oc gaffuer til euig tid Amen

Denne bog er vdsat paa danske effter den
Tydske formaning/ som Docter Morten
Luther sende alle Bisper/ oc Aandeli-
ge Personer/ som wore forsamle
de i den Herredag/ som stod
i Aussborg/ Aar effter
Gudz byrd M D
xxx

Ithenn denne Bog Hörer mig
Peder Christenszen Wulff med
Rette Och skall Er der Som
Hum formmer mig Fra Hand
Saa beder Jeg Eder den ägen
Wüll mig sende den 28 octobris
Eller Hand skall faa denn
Till den Vluft Ringer fyck
Hand bleff hendt y [illegible]
tiuffue galge offuer alle
tiuffue 1 5 8 j

Peder Christenszenn

Peder
blaahundt med Egen
Haandt

